

خزانه گوهربار - ضرب المثل های سلیمان پادشاه

۱ مثل های سلیمان، باچه داوود،

پادشاه بنی اسرائیل:

۲ بلده پی بردون حکمت و ادب،

بلده فامیدون تورای مغزگی - و - پرمعنی

۳ و بلده قبول کدون نصیحت آسته

تا که د عدالت، د انصاف و د درستکاری پایدار شنی.

۴ ای مثل ها د مردمای ساده دل هوشیاری میدیه

و د جوانا دانایی و بینایی.

۵ آدم هوشیار دانایی خو ره کلو مونه

و آدم فامیده پند - و - نصیحت ره میگیره.

۶ او کسا مثل ها و نقل های پند آمیز

و چستانا و تورای سردرگم آدمای دانا ره موفامه.

۷ ترس از خداوند شروع علم آسته؛

مگم آدمای بے عقل دَ بِلَه حِکْمَت و نَصِيحَت رِيشخندی مُونه.

^۸ او باچه مه! نَصِيحَتِ آتِه خُو ره گوش کُو

و پَندِ آبه خُو ره ايله نَکُو،

^۹ ازی که اونا مِثلِ تاجِ آلی دَ بِلَه سر تُو،

و مِثلِ گردوبندِ آلی دَ گردون تُو یَه.

^{۱۰} باچه مه، اگه گُناه کارا تُو ره وادار دَ کارِ بدِ مُونه

قد ازوا موافق نَشُو.

^{۱۱} اگه اونا بُگيه: ”بیه قد مو بوری،

دَ گیتِه یگو کس بِشینی و خُونِ ازو ره بِریزنی؛

بیه که بے دلیلِ راهِ یگو آدمِ بیگناه ره بگیری.

^{۱۲} مِثلِ قبرِ آلی اونا ره زنده و مُکَمَل قُورت کنی،

رقمِ کسای که دَ عالم مُردا مورَه.

^{۱۳} امزی راه مو هر رقمِ چیزای قِیمتی دَ دِستِ میری

و خانه های خُو ره از وُلجه پُر مُونی.

^{۱۴} بیه که دِستِ خُو ره یگ کنی،

تا که پگ مو دَ یگِ خلطه شریگِ بشی.“

۱۵ باچه مه، د راه ازوا نرو،

حتی پای خوره ام د راه های ازوا نه ایل،

۱۶ چراکه پای های ازوا سون بدی مودوه

و اونا بلده خون ریختو ابلکده مونه.

۱۷ چون دام ایشتو د پیش چیم مرغکو

بے فایده یه.

۱۸ ای آدما د گیته ریختندون خون خودون خو آسته

و اونا بلده جان خودون خو د کمین میشینه.

۱۹ اینمی آسته سرنوشت تمام کسای که د پشت فایده ناحق میگرده

و اوره د زور میگیره.

فایده ناحق جان امزو آدم ره تباه مونه.

۲۰ حکمت د بروگوی مونه

و د چار راهی ها آواز خوره بلند مونه؛

۲۱ از سرگوجه های بیر-و-بار چیغ میزنه

و د پیش درگه های شار پیغام خوره اعلان مونه:

۲۲ ”آی نادونا، تا چی وخت میخاهید که نادو بُمَیند؟

تا به کی آدمای لوده شوق و علاقه د ریشخندی کدو دره؟

و نفرای بے عقل از دانایی بد موبره؟

^{۲۳} سرزنش مَره قبول کده خود ره اصلاح کُنید.

ما روح خور ره د بِلِه شُمو میریزنم

و تورای خور ره بلده شُمو موفامنم:

^{۲۴} چُون ما کوی کدم،

مگم شُمو نصیحت مَره رد کدید،

ما دستای خور ره سُون شُمو دراز کدم،

مگم کس د قصه مه نشد.

^{۲۵} ازی که تمام نصیحتای مَره پس گوش کدید

و سرزنش مَره قبول نکدید،

^{۲۶} پس ما ام د وختِ مُصیبت شُمو خنده مُونم؛

و غیتیکه بلا دامونگیر شُمو موشه

^{۲۷} و مُصیبت رقم باد آلی شُمو ره چارپیر مونه

و بلا مثلِ گردباد وری شُمو ره گردگیره مونه

و دست تنگی و پریشانی شُمو ره د چنگ خُو میگیره، ما شُمو ره

ریشخند مُونم.

۲۸ دَ اُو وخت اونا مَره کوی مونه،

مگم ما جواب نَمیدم،

و اونا سخت پُشت مه میگرده،

لیکن مَره پیدا نَمیتنه،

۲۹ چراکه اونا از دانایی بد بُرد

و ترسِ خُداوند ره اِنْتِخاب نکد

۳۰ و نصیحت مَره ام قبول نکد

و سرزنش مَره خار حساب کد.

۳۱ دَزی رقم اونا ثمرِ راه های غَلَط خور ره مینگره

و از نتیجه هَدَف-و-نقشه های خُو سیر موشه.

۳۲ سرکشی نادونا، آدمای نادو ره مُوکشه

و آسودگی آدمای بی عقل اونا ره از بین موبره.

۳۳ مگم اُو کسای که دَز مه گوش میدیه دَ اَمْنِیت زندگی مونه،

و دُور از بيمِ بلا، آرام و آسوده آسته.

۲ | باچه مه، اگه تورای مَره قبول کنی

و دَسْتُورای مَره محکم بگیری،

۲ اگه دَ حِکمت گوش بدی

و دِل تُو سُونِ بِنایی بَشه،

۳ اگه دانایی ره طلب کنی

و آواز خُو ره بلده بِنایی بلند کنی،

۴ و اگه حِکمت ره مِثِل نُقره دُنْدَل کنی

و مِثِل یگ خزانِه تاشه شُده بَطَلبی،

۵ اُو غیت معنای «ترس خُداوند» ره مُوفامی،

و سِنَاحَتِ خُدا ره حاصِل مُوکنی،

۶ چراکه خُداوند حِکمت ره عطا مُونه،

و از دانِ اَزُو عِلْم و دانِش بُر مُوشه.

۷ اُو پیروزی ره بلده آدماي صادق نِگاه مُونه

و بلده کسای که دَ راهِ راست رَبی یه، اُو یگ سِپَر آسته،

۸ تا که راهِ اِنصاف-و-عدالت نِگاه شنه.

اُو از رَوشِ مومنین خُو حِمایت مُونه.

۹ پس دَمزی رقم تُو مُوفامی که عدالت، اِنصاف و صداقت چی

و هر راهِ راست-و-خوب ره دَرک کده میتنی.

^{۱۰} چُون حِکْمَت دَ دِل تُو داخِل موشه

و دانِش جان تُو ره پُور از خوشی مونه.

^{۱۱} پینایی از تُو مُحَافِظَت مونه

و دانایی تُو ره حِفْظ کده

^{۱۲} از راهِ بَد نِجَات مِیدیه

و از آدمی که تورای خراب مَوگِیه، تُو ره دُور نِگاه مَوکُنِه،

^{۱۳} یعنی ازو آدمای که راهِ راست ره ایله کده

و دَ راه های تَرِیکی گُناه رِیی آسته.

^{۱۴} او رقمِ آدما از کارای بَد لِذَت مَوبَرِه

و از تورای بَد خوش شی مییه.

^{۱۵} راه های امز و کسا کَج آسته

و اونا طَرِیق های دُرُست ره ایله کده.

^{۱۶} حِکْمَت تُو ره از خاتُونِ زِنا کار

و از تورای نَرَم-و-چَرَب خاتُونِ بِیگَنه نِجَات مِیدیه.

۱۷ ای رقم خاتو شوی خوره که دَ وختِ جوانی گِرِفْتُد، ایله مونه

و قولِ پاک ره که دَ غیتِ توی کدو دَ حُضُورِ خُدا دَدُد، پُرْمُشت
مونه.

۱۸ خانه ازو گردآو مرگ آسته،

چون راه های امزو خاتو سون دنیای مرده ها موره.

۱۹ کسای که پیش ازو موره هیچ کدم شی پس نمیه

و اونا دَ راهِ حیاتِ نمیرهسه.

۲۰ پس دَ راهِ آدمای نیک قدم بیل

و دَ راهِ آدمای دُرستکار ثابت بُمَن.

۲۱ چون آدمای راستکار پایه شی دَ زمی محکم آسته،

و مردمِ پاک-و-بے عیب دَ جای خُو باقی مومنه.

۲۲ مگم بدکارا از روی زمی نابود موشه

و ریشه آدمای چالباز از زمی کنده موشه.

۳ ۱ باچه مه، تعلیم مَره پُرْمُشت نکو

و احکام مَره دَ دلِ خُو نگاه کو،

۲ چراکه اونا عُمَر توره دراز مونه

و دَز تُو صَلَاح و سَلامَتی مُوبَخَشَه.

^۳ رَحمت و راستی ره هرگز از دِسْت نَدی،

بَلَكِه اونا ره دَگردون خُو اوزو کُو

و دَ وَرَقِ دِلِ خُو نَوِشْتَه کُو.

^۴ اوخته مَورِدِ لُطْفِ قَرارِ مِیگِیری و نِیکنامِ موشی

ام دَ نَظَرِ خُدا و ام دَ نَظَرِ مَرْدُم.

^۵ قد تمامِ دِلِ خُو دَ خُداوند تَوَكَّلِ کُو

و دَ عَقْلِ خُودِ خُو تَکیه نَکُو.

^۶ دَ تمامِ راهِ های خُو خُدا ره دَ نَظَرِ بِگِیر

و اُو راهِ های تُو ره اَوارِ مُونَه.

^۷ خود ره حَکِیم و دانا فِکَرِ نَکُو؛

از خُداوند بَترَس و از بَدی دُوری کُو.

^۸ ای چِیزا بَلَدِه جان تُو سَلامَتی مِیدیه

و دَ اسْتِغونای تُو طاقَت و تازگی مُوبَخَشَه.

^۹ قد دارایی خُو خُداوند ره اِحْتِرامِ کُو،

از اوّلین حاصِلاتِ خُو بَلَدِه ازُو تَقَدِیم کُو.

۱۰ اَوْ غَيْتِ دَىٰ خَانِهٖ هَاى تُو پُرْ اَز نِعْمَتِ مَوْشِه

و کوزه های تو از شراب تازه انگور پر شده لبریز موشه.

۱۱ باچه مه، اصلاح-و-تربیه خداوند ره رد نکو

و سرزنش ازو ره خار حساب نکو،

۱۲ چراکه خداوند هر کسی ره که دوست داشته بشه، سرزنش مونه،

امو رقم که یگ آته باچه دوست دشتنی خو ره سرزنش کده اصلاح مونه.

۱۳ نیک د بخت کسی که حکمت ره پیدا کنه

و نیک د بخت آدمی که دانایی-و-بینایی ره حاصل کنه،

۱۴ چون فایده شی از فایده تجارت نقره کده بهتر

و از منفعت طلا کده خوبتر آسته.

۱۵ ارزش حکمت از دانه های قیمتی کده کلو آسته

و هر چیزی که تو دزو شوق داشته بشی قد حکمت برابر نموشه.

۱۶ درازی عمر د دست راست شی

و ثروت و عزت د دست چپ شی آسته.

۱۷ راه های حکمت، راه های خوشی یه

و تمام مسیر های شی صلح - و - سلامتی آسته.

۱۸ بلده کسای که او ره د دست میره، او یگ درخت حیات آسته،

و کسای که خود ره دزو بچسپنه، اونا خوشبخت موشه.

۱۹ خداوند توسط حکمت خو پایسنگ زمی ره ایش

و قد عقل و دانایی خو آسمونا ره تیار کد.

۲۰ او د وسیله علم خو از چقوری های زمی او ره جاری کد

و از آور ها بارش بارند.

۲۱ باچه مه، نه ایل که امی چیزا از نظر تو دور شه؛

حکمت کامل و دوراندیشی ره خوب حفظ کو.

۲۲ اونا بلده جان تو زندگی

و بلده گردون تو زینت آسته.

۲۳ پس تو د صلح - و - امنیت د راه خو موری

و پای پیچلک نموخوری.

۲۴ وختیکه دراز میکشی ترس ندری

و غبتیکه خاو موکنی خاو تو شیرین آسته.

۲۵ پس از بلای ناگهانی ترس نخور،

و نه ام از تباهی که اولغه تله دَ سرِ بدکارا نازلِ موشه،

۲۶ چراکه خُداوند تکیه گاهِ تُو آسته

و پایِ تُو ره از دامِ نگاهِ مونه.

۲۷ دَ حالِ که قُدرتِ دَری و خُوبی از دِستِ تُو مییه،

از کسی که حقدار شی آسته، دِریغِ نکُو.

۲۸ اگه همسایهِ تُو پُشتِ یگو چیزِ مییه و امو چیزِ ره تُو دَری،

دَ ز شیِ نکُوی که ”بُرو، صَباح بیه که تُو ره بدُم.“

۲۹ دَ ضِدِ همسایه خُو که دَ اِعتِمادِ کَامِلِ دَ پَالُوی تُو زِندگیِ مونه،

قَصِدِ بَدِ نکُو.

۳۰ قد کسی که دَ ز تُو بَدیِ نکده بے دَلیلِ جَنجالِ نکُو.

۳۱ قد آدمِ ظالِمِ همچِشَمیِ نکُو

و هیچِ کُدمِ از راهِ هایِ شیِ ره اِنتِخابِ نکُو،

۳۲ چراکه خُداوند از آدمایِ کَجَرَوِ بَدِ مَوْبَرَه،

مگم بِلدِهِ آدمایِ صَادِقِ رازِ خُو ره بَرَمَلاِ مونه.

۳۳ لَعنتِ خُداوند دَ سرِ خانِهِ بَدکارا آسته

مگم بَرکتِ شیِ دَ بِلَهِ جایِ بُودِ-و-باشِ آدمایِ نیکِ.

۳۴ خُداوند ریشخندگرا ره ریشخند مونه،

مگم آدمای بے کبر ره فیض موبخشه.

۳۵ آدمای حکیم- و- دانا صاحبِ آبرو- و- عزت موشه،

لیکن مردمای ابله و بے عقل رسوا- و- شرمنده.

۴^۱ او بچکیچای مه، د نصیحتِ آتِه خو گوش بدید

و فکر خو ره بگیرید تا که دانا شنید،

۲ چرا که پندِ خوب دز شمو میدم.

پس تورای مره پرمشت نکنید.

۳ وختیکه باچه آتِه خو بودم

و باچه عزیز و یگدانه آبه خو،

۴ آتِه مه دز مه پند دده موگفت:

”تورای مره د تی دل خو نگاه کو؛

از امرهای مه اطاعت کو تا زنده بُمنی.

۵ حکمت ره حاصل کو و عقل- و- دانایی پیدا کو،

تورای مره پرمشت نکو و ازوا دور نشو.

۶ حکمت ره ایله نکو و او تو ره محافظت مونه.

أورِه دوست دشته بش و أواز تُو نِگاهداری مُونه.

^۷ شروعِ حِکمتِ اینی آسته:

حِکمتِ ره حاصلِ کُو و دَ پألوی هر چیزی که یادِ گِرفترِ،

عقل-و- دانایی ره ام دَ دستِ بَیرو.

^۸ دَ حِکمتِ آرزشِ قایل شو و أواز تُو ره سربلند مُونه.

اگه أوز ره دَ بَغَلِ خُو بَگیری، أوز تُو عِزَتِ میدیه.

^۹ أوز لُنگی فیض-و- اِفتخارِ ره دَ سر تُو پیچ مُونه

و تاجِ شان-و- شوکتِ ره دَ ز تُو میدیه.

^{۱۰} باچه مه، گب ره گوشِ کُو: تورای مره قبولِ کُو،

تا که عُمَر تُو دراز شنه.

^{۱۱} ما طریقهِ حِکمتِ ره دَ ز تُو یادِ دَدَم

و تُو ره سُونِ راهِ هایِ راستیِ هِدایتِ کَدَم.

^{۱۲} و ختیکه راهِ بوریِ قَدَمایِ تُو پسِ نَمُومنه

و اگه خیز کنی پایِ تُو نمی لَخشه.

^{۱۳} نصیحت-و- اَدَبِ ره محکمِ بَگیر و أونا ره از دستِ نَدی.

أونا ره حِفظِ کُو، چرا که أونا زِندگیِ تُو آسته.

۱۴ دَ رَاهِ بَدَكَارَا دَاخِلِ نَشُو،

و دَ مَسِيرِ گُناه‌کارا پای خُوره نَه ایل.

۱۵ از راهِ ازوا دُوری کُو و سُون ازوا نَرُو.

خود خُوره یگ طرفه کُو و راهِ خُوره ازوا جدا کُو.

۱۶ چُون اونا تا بدی نَکنه، خاو نَموره

و تا یگو کس ره پای پیچَلک دده پورته نَکنه، خاو دَ چیمای ازوا
نَمییه.

۱۷ اونا نانِ پُرگناه ره مُوخوره

و شرابِ ظُلم ره وُچی مُونه.

۱۸ مگم راهِ آدمای صادقِ مِثِلِ بُرِ شُدونِ آفتو آلی آسته

که رفته رفته روشوتر موشه تا غَیتیکه تکمیل شنه.

۱۹ لیکن راهِ بَدکارا مِثِلِ تریکی شاو آلی آسته؛

اونا چپه موشه و نَمیدنه چیزخیل باعِثِ چپه شُدونِ ازوا شده.

۲۰ باچه مه، دَ تورای مه فکر خُوره بَگیر

و دَ گُفته های مه گوشِ بدی:

۲۱ اونا ره از نظر خُو دُور نَکُو،

بَلَكِه دَ دِلِ خُو نِگَاهِ كُو.

۲۲ چُون كَسایِ كه توراى مَرِه قَبُولِ كُنِه،

توراى مِه بَلَدِه شى يِگِ سِرچِشمِه زِنْدَگِى جُورِ موشِه

و بَلَدِه تَمَامِ جَانِ شى تَنْدُرُستى مِيدِيه.

۲۳ از پِگِ چِيْزايِ دِيْگِه كَدِه دِلِ خُو رِه خُوبِ تَرِ حِفَاظَتِ كُو،

چِرا كه اُو سِرْبَنْدِ زِنْدَگِى اِنْسَانِ اَسْتِه.

۲۴ توره دروغ رِه از دانِ خُو پورته كُو

و كَجِ گويى رِه از لبِ هاى خُو دُورِ كُو.

۲۵ بِيْلِ كه چِيْمَاى تُو رُستِ پِيْشِ رُوى تُو رِه بِنِگرِه

و دِيْدِ تُو سِيْدِه سُونِ پِيْشِ پاى تُو بَشِه.

۲۶ راه رِه بَلَدِه پاى خُو اَوَارِ كُو،

تا كه تَمَامِ مَسِيْرِ هاى تُو اُسْتِوارِ و سِيْدِه بَشِه.

۲۷ از راهِ رَاسْتِ گُمَراهِ نَشُو و اِيسُو-و-اُوسُو نَرُو،

و پاى خُو رِه از بَدِى دُورِ نِگَاهِ كُو.

۵^۱ باجِه مِه، دَ حِكْمَتِ مِه تَوَجُّهِ كُو

و دَ توراى پُرِازِ داناىى-و-بيناىى مِه گوشِ بَدِى،

۲ تا بتنی دُوراندیشی ره حِفْظ کنی

و لبای تُو دانایی ره ایله ندیه.

۳ چُون از لب های خاتُونِ فاحِشه عَسَل میچَقه

و تورای شی از روغو کده چرب تر آسته.

۴ لیکن دَ آخِر اُو رَقْمِ چوبِ زِرگِ اَلّی تلخ

و مِثْلِ شمشیرِ دُو دَمه وَری تیز آسته.

۵ پای های خاتُونِ بَدکار اُو ره طرفِ مرگِ مُوبَره

و قَدَمای شی سُونِ عَالَمِ مُرده ها ریی آسته.

۶ تا که اُو دَ باره راه زِنْدگی فِکر نَکنه، دَ راه های کَجِ سرگردو یه،

و هیچ نَمُوفامه.

۷ پس او بچکیچای مه، دَز مه گوش بیدید

و از تورای مه دُور نَشْنید.

۸ خود ره ازو رَقْمِ خاتُو دُور کُو

و حتی دَ درگِه خانِه شی ام نزدیک نَشُو.

۹ نَشْنه که زور جوانی خُو ره دَ یگو کسِ دیگِه مَصْرَف کنی

و باقی عُمَر تُو دَ زَیِرِ دِستِ یگِ نَفَرِ ظالِمِ تیر شنه.

۱۰ نشئه که دیگه نفرا از مال تو سیر شئه

و فایده زحمت کشی تو د خانه بیگنه بوره،

۱۱ و عاقبت د حال خو وای وای کنی

و د غیبتیکه طاقت جسم و اندام تو از بین رفته بشه،

۱۲ د او وخت بگی: ”چرا نصیحت ره قبول نکدم!

کشکه د دل خو سرزنش ره پوزخند نمیزدم!

۱۳ ما از آید معلمای خو نشدم

و د تورای ازوا گوش نددم.

۱۴ نزدیک آسته که پیش تمام قوم و مردم

رسوا و ملامت شنم.

۱۵ پس، آو ره از آوخانه خود خو وچی گو،

چون آو تازه د چاه خود تو پیدا موشه.

۱۶ نه ایل که آو چشمه های تو د بورو سرریزه کنه

و آو های تو د منطقه جوی بکشه.

۱۷ بیل که اونا فقط بلده خود تو بشه

و مردای بیگنه دزی ثمر قد تو شریگ نشئه.

و از خاتون خُو که دَ دَورونِ جوانی قد شی توی کدے، لِدَت بُیر.

۱۹ اُو رقمِ یگِ آهوی نُوربندِ آلی آسته؛

بیل که سینه های شی هر وخت تُو ره خوش نِگاه کُنه

و همیشه غرقِ دَ ناز-و-نِزاکت و عِشقِ ازو بَشی.

۲۰ آی باچه مه، پس چرا میخاهی دَ خاتونِ بیگنه دِل بسته کُنی

و سینه خاتونِ غیر ره دَ بَعْلِ خُو بَگیری؟

۲۱ چُون راه های انسان دَ زیرِ نظرِ خداوند آسته

و اُو هر کار-و-قدمِ انسان ره سَنجِشِ مُوکنه.

۲۲ کارایِ بَدِ آدمِ گناه کار، اُو ره دَ دامِ میندزه،

و ریسپونِ گناهِ شی اُو ره محکمِ بسته مُونه.

۲۳ از وجودِ نَدشتونِ نصیحت-و-هدایت، آدمِ گناه کار مُومره

و نادانی-و-جهالتِ غدرِ شی اُو ره گمراه مُونه.

۶ اُو باچه مه، اگه ضامنِ همسایه خُو شدے

و اگه از خاطرِ یگو آدمِ بیگنه قولِ دَدے،

۲ و یا اگه قد تورایِ خُو، خود ره دَ دامِ آندخته

و دَ تورای دان خُو بَند مندے،

^۳ پس آی باچه مه، دَمزی طریقه خود ره ازی دام خلاص کُو،

چراکه دَ دِسْتِ همسایِه خُو اُفتَدے:

بُرو دَ پیشِ ازُو و خود ره خَم کُو

و عُدْر-و-زاری کُو تا که او تُو ره ازُو ضمانتِ خلاص کُنه.

^۴ خاو ره دَ چیمایِ خُو راه ندی

و کِرِپکایِ تُو خاو نکُنه.

^۵ رقمِ آهُو وَری

و رقمِ مُرغاکِ آلی

خود ره از دِسْتِ شِکارچی نِجاتِ بدی.

^۶ آی آدمِ خاوشِلِه، بُرو و مُورچه ره بِنِگر،

طریقه ازُو ره سَنجِشِ کُو و حِکمتِ یادِ بَگیر!

^۷ او نَه کُدَم رهبرِ دَره

و نَه کُدَم ناظِر و حُکمران،

^۸ لیکن او خوراکِ خُو ره دَ تایستو ذَخیره مُونه

و او ره دَ فصلِ دِرُو جَم کده میله.

۹ او خاوشله! تاکی خاو موکنی

و چی وخت از خاو باله موشی؟

۱۰ تو موگی: ”بیل که یگ لحظه چیمای خوره پیش بگیرم،

یگ لحظه دستای خوره تی سر خو ایشته استراحت کنم.“

۱۱ پس غریبی رقم دز آلی

و ناداری رقم آدم مسلح وری د سر تو مییه.

۱۲ آدم بے ارزش و بدنیت

قد دان پر از فساد ایسو- و- اوسو میگرده؛

۱۳ قد چیمای خو چشمک میزنه

و قد پایا و ناخونای خو اشاره مونه

۱۴ و شرارت و فسادی که د دل شی آسته

او همیشه قد ازو نقشه های بد میکشه

و نزاع پیدا موکنه.

۱۵ امزی خاطر اولغه تله یگو بلا د سر شی مییه

و او یگ دم تباه موشه و علاج پیدا نمیتنه.

۱۶ شش چیز آسته که خداوند ازوا نفرت دره،

بلکه هفت چیز که د نظر ازو زشت معلوم موشه:

۱۷ چیمای پُر کیر، زبونِ دروغگوی،

دستای که خونِ بے گناه ره لُوو مونه،

۱۸ دلی که نقشه های بد و تباه کُننده میکشه،

پایای که زود طرفِ بدی کدو مودوه،

۱۹ شاهدِ دروغگوی که دروغ مَوگیه

و آدمی که د مَنه برارو بے اتفاقی میندزه.

۲۰ باچه مه، امرِ آته خورِه نگاه کُو

و پندِ آبه خورِه پُر مُشت نکُو.

۲۱ اونا ره بلده همیشه د دلِ خورِه نگاه کُو

و د گردون خورِه اوزو کُو.

۲۲ وختیکه راه موری، اونا تُو ره هِدایت مونه،

غیتیکه خاو مونی، اونا از تُو نگاه بانی مونه،

و وختیکه بیدار موشی، اونا قد تُو گب میزنه.

۲۳ چُون امرِ مثلِ چراغِ آلی

و پندِ رقمِ نورِ وری آسته،

و سرزنی که بلده اصلاح کدو یه توره سون راه حیات موبره.

۲۴ ای چیزا توره از خاتون بدکاره

و از زیون لخشتم ازو دور نگاه مونه.

۲۵ د دل خو عاشق نوربندی ازو نشو

و نه ایل که کرپکای شی توره گرفتار خو کنه؛

۲۶ چون خاتون فاحشه توره محتاج یگ لغمه نان مونه

و زن یگو کس دیگه جان عزیز توره شکار مونه.

۲۷ آیا اوطور کس آسته که آتش ره د بغل خو بگیره

و کالای شی نسوزه؟

۲۸ یا اوطور کس بشه که د بله قوغ راه بگرده

و پایای شی نسوزه؟

۲۹ پس مردی که د بغل خاتون همسایه خو در مییه

ام امو رقم آسته،

چون کسی که دمزو رقم خاتو دست بزنه بی جزا نمومنه.

۳۰ اگه کسی از خاطر گشنگی دست د دزی بزنه

مردم او ره سرزنش نموکنه.

۳۱ لیکن اگہ گرفتار شُنہ، ہفت برابر تاوو میدیہ،

حتیٰ اگہ تمام مالِ خانہ خورہ ام از دستِ بدیہ.

۳۲ کسی کہ زنا کُنہ بے عقل آستہ،

او خود خورہ تَباه مُونہ،

۳۳ او لَت۔ و۔ کوب شدہ بے آبروی موشہ

و رسوایی ازو هیچ وخت پاک نموشہ،

۳۴ چراکہ از غیرتِ مرد، شدتِ قار پیدا موشہ

و او دَ روزِ انتقامِ رَحْمِ نمو کُنہ.

۳۵ او دَ هیچ رقم تاوو راضی نموشہ

و ہر قدر پیسہ کلو ام کہ بدی، قبول نمونہ.

۷^۱ باچہ مہ، تورای مَرہ نگاہ کُو

و دَسْتُورای مَرہ محکم بگیری.

۲ از احکام مہ اطاعت کُو تاکہ زندہ بُمنی؛

تعلیم مَرہ مثلِ دیدنکِ چیم خُو حفاظت کُو.

۳ اونا رہ دَ ناخونای دستِ خُو بستہ کُو

و دَ وَرَقِ دِلِ خُو نوشتہ کُو.

۴ دَ حِکْمَتِ بُغْی: ”تُو خوار مه اُستی“

و دانایی ره همدَم خُو حِسَاب کُو،

۵ تاکه اونا تُو ره از خاتونِ بدکار و از خاتونِ بیگنه

که تورای نَرَم-و-چرب مُوگه، دُور نِگاه کُنه.

۶ ما از خانِه خُو توخ کدُم

و از کلکین بورُو ره دیدُم،

۷ اوخته، دَ مَنه آدمای نادو، دَ مینکلِ جوانا،

یگ جوانِ بی عقل ره دیدُم،

۸ که او دَ مَنه کُوچه راه رفته

از یگ گوشه سَرک تیر شده دَ خانِه امزُو خاتُو رسید.

۹ امو غیتِ شام دَ عینِ روز شِشتو

و تریکی شاو بُود

۱۰ که یگ خاتُو قد کالای فاحِشگری

و نیتِ بد سُون شی میمد.

۱۱ خاتونِ قوشره‌گر و سرکش

که پای شی دَ خانه گیر نمونه،

۱۲ گاهی دَکُوچه ها و گاهی دَ بازار،

و دَ هر گوشه مرد کوره گیته مُونه،

۱۳ او اُمُو باچه جوان ره گیر کده ماخ کد

و از بے حیایی دَزُو گفت:

۱۴ ”گوشتِ قُرَبانی تیار آسته،

چراکه ما امروز نذرِ قُرَبانی خُو ره پوره کدیم.

۱۵ دَمزی دَلیل دَ خوش آمدِ از تُو دَ بورُو آمدیم،

و او گل کده آخر کار تُو ره پیدا کدُم.

۱۶ دَ بسترِ خاو خُو توشکای رنگارنگ

از رختِ کتانِ مصری آوار کدیم.

۱۷ جاگِه خُو ره قدِ عَطْرِ مَرُو،

عود و سَلِیخه پاش دده خوشبُوی کدیم.

۱۸ بیه که تا صُبْحِ عِشْقِ بازی کده

از مُحَبَّتِ یگدِیگِه خُو لَذتِ بَبَری،

۱۹ چراکه شُوی مه دَ خانه نییه

و دَ یگِ سَفَرِ دُور رفته.

۲۰ او یگ خلطه نُقره قد خو گِرِفْتِه بُرده

و تا آخِرِ ماهِ پس نَمییه.

۲۱ د ای تَرْتیب او امو جوان ره قد تورای گرم-و-مُلایم خُو بازی
دَد

و او ره قد گبای لَخْشَم خُو مجبور کد.

۲۲ دَمزُو غیت او از پُشت شی ریی شد

رقم نرگاو آلی که د کُشتارگاه موره

و رقم آهو وری که بی خبر د بِلِه دام قَدَم میزنه،

۲۳ تا غیتیکه تیر د دل شی بُخوره.

او رقم مُرغاک آلی آسته که د وُرغِه موفته

و نَموفامه که زندگی شی د خطر آسته.

۲۴ پس، ای بچکیچای مه، دز مه گوش بدید

و د تورای مه خوب فکر خوره بگیرید:

۲۵ نه ایلید که دل شمو د راه ازو خاتو مایل شنه؛

نشنه که او شمو ره سون گمراهی بیره،

۲۶ چراکه او کلو مرد کوره خانه خراب کده

و غدر کسا ره د تباهی آندخته.

۲۷ خانه ازو رقمِ راهی آسته که طرفِ عالمِ مُرده ها موره

و عاقبت د خانه مرگ میرسنه.

۸ آیا حکمت کوی نموکنه

و دانایی آواز خو ره بلند نمونه؟

۲ د جایای بلند، د لبِ راه،

د منه چار راهی ها حکمت ایسته یه؛

۳ د نزدیکِ دروازه شار، د دانِ درگه شی

حکمت ایسته شده بلند چیغ میزنه:

۴ ”او مردکو، شمو ره کوی مونم!

ما بلده پگِ مردم جار میزنم.

۵ او آدمای نادو، هوشیاری پیدا کنید.

آی نفرای بے عقل، دانایی ره حاصل کنید.

۶ گبای مره گوش کنید، چراکه تورای مه با آرزش-و- کم پیدا آسته

و از لب های مه چیزای خوب-و- نیک بر موشه.

۷ دان مه راستی ره بیان موکنه،

مگم لب های مه از بد گفتو بد موبره.

^۸ تمام تورای دان مه صادق-و-راست آسته

و دزو هیچ چیزی کج و کیل وجود ندره.

^۹ د آدمای دانا پگ امزی چیزا واضح آسته

و دکسای که علم-و-دانش پیدا کده، سیده-و-ساده.

^{۱۰} پند-و-نصیحت مره د عوض نقره قبول کنید

و دانایی ره از طلا کده کلو ارزش بدید،

^{۱۱} چون حکمت از لعل کده قیمت تر آسته

و هیچ چیز ره قد ازو برابر کده نمیتید.

^{۱۲} ”ما حکمت آستم و قد هوشیاری یگجای زندگی مونم.

ما دانایی و بینایی ره پیدا کدیم.

^{۱۳} ترس از خداوند یعنی نفرت دشتو از بدی.

ما از غرور و کبر و از رفتار و گفتار غلط نفرت درم.

^{۱۴} ما صاحب مشوره و کامیابی آستم،

ما دانایی آستم و قوت د دست ازمه یه.

^{۱۵} د زور ازمه پادشاه ها، پادشاهی موکنه

و حُکمرانا دَ عدَلْ - و - اِنصافِ قضاوتِ مُونه.

۱۶ دَ وسیله ازمه رهبرِ حُکومتِ مُونه

و آدمای شریفِ دَ عدَلْ - و - اِنصافِ قضاوتِ مُونه.

۱۷ ما کسای ره دوستِ دَرُم که اونا مَره دوستِ دشته بَشه،

و اُونای که دَ جُستجویِ ازمه آسته، مَره پیدا مُونه.

۱۸ دَوْلَت، عِزَت، مالِ دایمی

و کامیابی دَ اِختیارِ ازمه یه.

۱۹ فایده های مه از طِلا کده کم پیدا

و حاصلِ مه از نُقره خالصِ کده بهتر آسته.

۲۰ ما دَ راهِ راستی - و - عدالت

و دَ راه های اِنصافِ قَدَمِ میلم.

۲۱ و ثُرُوتِ ره دَ اُو کسای میدم که مَره دوستِ دره،

و خزانه ها و گوَصنْدُقِ های ازوا ره پُرِ مُونم.

۲۲ خُداوند از اوّل، پیش از خِلَقَتِ دُنیا

مَره قد خود خُو دَشت.

۲۳ از اَزَل، از اِبْتِدا،

پیش از پیدا شدنِ دنیا، ما مقرر شدیم.

^{۲۴} پیش ازی که بحر و دریاها د وجود بیه،

و پیش ازی که از چشمه‌ها آو جاری شنه، ما پیدا شدیم.

^{۲۵} پیش ازی که کوه‌ها د جای خو قرار بگیره

و پیش از جور شدنِ تپه‌ها، ما پیدا شده بودم.

^{۲۶} وختیکه خداوند هنوز زمی و دشت ره آست نکد

و خاکِ زمی ره جور نکد،

^{۲۷} غیتیکه آسمونا ره جای-د-جای کد، ما د اونیجی بودم.

وختیکه خداوند خطِ اُفق ره د بله بحر کشید

^{۲۸} و آورها ره د آسمونا شکل دد

و چشمه‌ها ره از چُقوری زمی جاری کد؛

^{۲۹} وختیکه خداوند اندازه دریاها ره تعیین کد

تا که آوها از حدّ خو تجاوز نکنه،

و غیتیکه پای سنگِ زمی ره ایش

^{۳۰} ما د پیش ازو مثل یگ اُستا بودم

و روزانه یگ منبعِ خوشی بلده شی بودم

و دَ حُضُورِ شِی هَمِیْشَه خُوشحَالِی مُوْکَدُم.

^{۳۱} خُوشِی اَزْمَه دَ بَارَه اَزِی دُنْیَا بُوَد

و مَا اَز دِیدُونِ بَنِی آدَمِ لِدَتِ بُرُدُم.

^{۳۲} و آلی آلی بچکیچای مه، دز مه گوش بیدید:

نِیک دَ بَخْتِ کَسایِ که از راهِ از مه پیروی کنه.

^{۳۳} نَصِیْحَتِ مَرَه گوش کده هوشیار بشید

و اُورَه رَد نَکُنِید.

^{۳۴} نِیک دَ بَخْتِ امزُو نَفَرِ که دز مه گوش بیدیه

و هر روز چیم شی دَ درگه مه بشه،

دَ لَبِ چارچیوِ درگه مه اِنْتَظَارِ مَرَه بِکِشَه.

^{۳۵} چُون هر کسی که مَرَه پَیْدَا کُنَه، زِنْدَگِی رَه پَیْدَا مُوْنَه

و اُو رِضَايَتِ خُداوَنَد رَه حَاصِلِ مُوْنَه.

^{۳۶} مِگَم کسی که مَرَه از دِستِ مِیدِیَه، اُو دَ جَانِ خُو نُقْصَانِ مِیْرَسَنَه

و اُونایِ که از مه نَفَرَتِ دَرَه، اُونَا مَرِگِ رَه دُوسْتِ دَرَه.

^۹ اِحکمتِ قَصْرِ خُو رَه جُور کده

و هفت ستون شی ره تراش کده.

۲ اُو مالای خُوره حلال کده و نان تیار کده

و قد ازو قتی شرابِ انگور ام تهیه کده.

اُو دِستَرخون خُوره اوار کده

۳ و کنیزای خُوره ریی کده

تا که از بلند ترین جای های شار مردُم ره کوی کُنه:

۴ ”کسای که نادو آسته اینجی بیه.“

حکمت بلده مردُم کم عقل مُوگه که،

۵ ”بیید، از نانی که تیار کدیم، بُخورید

و از شرابِ انگورِ که گت کدیم، وُچی کُنید.

۶ نادانی ره ایله کُنید و زنده بُمَنید

و مُستَقیم دَ راهِ عقل-و-دانایی بورید.

۷ هر کسی که آدمِ ریشخندگر ره ملامت کُنه، اُو خود ره رسوا مُونه،

و هر کسی که یگِ آدمِ بدکار ره سرزنش کُنه، اُو بلده خود شی

عیب حساب مُوشه.

۸ آدمِ ریشخندگر ره سرزنش نکُو، چُون اُو از تُو بد مُوبره.

آدمِ دانا ره سرزنش بُکُو و اُو تُو ره دوست میدنه.

۹ شخصِ دانا ره نصیحتِ کُو و اُو داناترِ موشه؛

آدمِ صادقِ ره تعلیمِ بدی، اُو علمِ شی زیادِ موشه.“

۱۰ شروعِ حکمتِ ترس از خداوند آسته،

شناختِ خدای پاک، داناییِ حسابِ موشه،

۱۱ ”چون دَ واسطه ازمه، یعنی حکمت، طولِ عمرِ تُو درازِ موشه

و سال های زندگی تُو کلوتر.“

۱۲ اگه حکیم و دانا آستی، فایده شی ره بلده خود خو میگیری

و اگه حکمت ره ریشخند کنی، نقص شی ره خود تُو باید برداشت کنی.

۱۳ خاتونِ بے عقل، قوشره گر آسته،

اُو نادو آسته و هیچ چیز ره نموفامه.

۱۴ اُو دَ درگه خانه خو،

یا دَ یگ چوکی دَ یگو بلندی شار میشینه

۱۵ و آدمای ره که از اونجی تیر موشه،

اُمو کسای ره که دَ راهِ خودون خو ری آسته، گوی مونه:

۱۶ ”کسی که نادو آسته اینجی بیه!“

و اُو دَ مَرْدُمِ كَمِ عَقْلِ مُوْگَه:

۱۷ "اُو دُزِي كَدِه شِيرِيْن اَسْتِه

و نَانِ كِه تَاشَكِي خُورْدِه مُوشِه، كَلُو مَزِه دَارِه."

۱۸ مِگَم اُونَا پِي نَمُوْبِرِه كِه خَاْنِه اَزُو جَاي مُرْدَا يِه

و عَاقِبَتِ هِر كَسِي رِه كِه دَعُوْتِ كَدِه، دَ تَاهِ تَرِيْنِ عَالِمِ مُرْدَا.

۱۰ ۱ مَثَلِ هَايِ سَلِيْمَان.

بَاچِه حَكِيْم-و- دَا نَا آتِه خُو رِه خُوشِ مُونِه،

مِگَم بَاچِه اَبَلِه-و- بِي عَقْلِ بَاعِثِ غَم-و- غُصْبِه اَبِه خُو مُوشِه.

۲ مَال-و- دَوْلَتِي كِه اَز رَاهِ خَرَابِ دَ دِسْتِ اَمْدِه بَشِه فَايْدِه نَدْرِه،

مِگَم نِيكِي-و- صِدَاقْتِ مِيْتْنِه كِه اَدَمِ رِه اَز دَمِ مَرِگِ نِيْجَاتِ بَدِيِه.

۳ خُداوْنِدِ اَدَمِ نِيك-و- صَادِقِ رِه گُشْنِه نَمِيْلِه،

لِيكِيْنِ خَاْهِيْشِ نَفْسِ بَدِكا رَا رِه بَا طِلِ مُونِه.

۴ دِسْتَايِ اَدَمِ ثَمْبَلِ بَاعِثِ غَرِيْبِيِ اَزُو مُوشِه،

لِيكِيْنِ دِسْتَايِ اَدَمِ زَحْمَتِ كَشِ اُو رِه دَوْلَتْمَنْدِ مُونِه.

۵ كَسِي كِه دَ تَايِسْتُو حَا صِلَاتِ خُو رِه جَمِ مُونِه بَاچِه هُوْشِيَارِ اَسْتِه،

مِگَم كَسِي كِه دَ فَصْلِ دِرُو خَاوِ مُونِه اَدَمِ بِي نَنِگِ اَسْتِه.

۶ دَ سِرِ آدَمِ صَادِقِ بَرَكْتِ اَسْتَه،

مگم دانِ بَدکارا سِتَمَ رِه پُوٹ مُونَه.

۷ یادِ کدُونِ آدَمِ نِیْکُوکارِ بَلَدِه دِیْگرو یِگِ بَرَكْتِ اَسْتَه

مگم نامِ بَدکارا مِثْلِ یِگِ چِیزِی گَنْدَه شُدَه از بَینِ موره.

۸ آدَمِ دَانِستَه اِحْکامِ رِه قَبُولِ مُونَه

مگم جَاهِلِ کَلوگوئی تَباهِ مُوشَه.

۹ اَو کُسی کِه دَ راسْتی پایِ مِیلَه، دَ اَمَن-و-سُکُونِ زَنْدَگیِ مُونَه،

مگم آدَمی کِه دَ رَاهِ کَجِجِ موره دَ اَخِرِ بَرَمَلَا مُوشَه.

۱۰ کُسی کِه چِشْمِکِ مِیزَنَه سَبَبِ غَمِ اَسْتَه،

مگم جَاهِلِ کَلوگوئی تَباهِ مُوشَه.

۱۱ دَانِ نَفَرِ نِیکِ مِثْلِ چِشْمِه حِیاتِ اَسْتَه،

مگم دانِ بَدکارا سِتَمَ رِه پُوٹ مُونَه.

۱۲ کِینَه-و-نَفَرَتِ باعِثِ جَنْگِ-و-جَنْجالِ مُوشَه،

مگم مُحَبَّتِ هَرِ قِسمِ خَطَا رِه پُوشِ مُونَه.

۱۳ از لَبِ آدَمِ دانا حِکْمَتِ پَیدا مُوشَه،

لیکِنِ شَخْصِ بَیْ عَقْلِ چِیوِ بَیْ عَقْلِی خُورَه دَ پُشتِ خُوِ مُوخوره.

۱۴ آدمای دانا، علم ره دَخیره مونه،

مگم دانِ آدمِ جاهِل فوراً تباهی میره.

۱۵ دارایی دولتِ مندا بلده شی یگ قلعه محکم آسته،

مگم ناداری بلده فقیرا باعثِ تباهی موشه.

۱۶ مُردِ آدمِ نیک-و-صادق باعثِ زندگی شی موشه،

مگم عایدِ آدمِ بدکار باعثِ موشه که او گناه گنه.

۱۷ کسی که نصیحت ره قبول مونه او د راهِ حیاتِ قدمِ میله،

مگم کسی که سرزنش ره رد مکنه، او گمراه موشه.

۱۸ کسی که کینه-و-نفرت ره تاشه مونه، دروغگوی آسته

و کسی که تهمتِ ناحق ره تیت مونه ابله یه.

۱۹ کلوگویی خالی از گناه نییه،

لیکن هوشیار او کسی آسته که دان خو ره میگیره.

۲۰ زبونِ آدمِ صادق نقره آلی خالص آسته،

مگم دلِ آدمِ بد، کم ارزشه.

۲۱ توره دانِ آدمِ صادق بلده غدرِ مردمِ فایده میرسنه،

مگم آدمای جاهل از کم عقلی خو موثره.

۲۲ برکتِ خُداوندِ اِنسانِ ره دَوْلتمندِ مونه،

و رنج-و- زحمتِ دزشی نَمیرَسنه.

۲۳ آدمِ اَبله از عملِ بَدِ لِدَتِ موبَره،

مگم آدمِ دانا از حِکمت-و- داناییِ لِدَتِ موبَره.

۲۴ آدمایِ بَدکارِ دُچارِ بَلایِ موشه که از شیِ مِیترسه،

مگم آدمایِ نیک-و- صادِقِ دَ آرزویِ خُوِ مِیرسه.

۲۵ وختیکه طوفانِ مییه، آدمِ بَدکارِ سرپَلوکِ موره،

لیکن بُنیادِ آدمِ نیک تا اَبَدِ باقیِ مومنه.

۲۶ رقمی که تُرشی دَ سرِ دَندونا و دُودِ دَ سرِ چِیما تاثیرِ بَدِ دَره،

اُمورِ رقمِ آدمِ ثَمبِلِ ام، دَ سرِ کسایِ که اُو ره ریی کده، تاثیرِ بَدِ دَره.

۲۷ ترس از خُداوندِ عُمَرِ اِنسانِ ره درازِ مونه،

مگم عُمَرِ بَدکارا کوتاهِ موشه.

۲۸ اُمیدِ آدمایِ نیکِ بَلدِه ازواِ خوشیِ میره،

مگم اِنْتَظارِ بَدکارا هیچِ موشه.

۲۹ راهِ خُداوندِ بَلدِهِ آدمِ پاک-و- بَرِ عیبِ مِثِلِ یِگِ قلعِهِ محکم

اَسته،

مگم او بدکارا ره نابود مونه.

^{۳۰} آدم نیک-و-صادق هرگز از جای خو بر جای نموشه،

لیکن بدکارا د زمی جای-د-جای نمومنه.

^{۳۱} از دان آدم نیک حکمت-و-دانایی بر موشه،

مگم زیون زشت از بیخ خو کنده موشه.

^{۳۲} لب های آدم نیک میدنه که گدم چیز خوب آسته،

مگم دان بدکارا د گبای زشت عادت دره.

۱۱ ^۱ از ترازوی غلط، خداوند بد موبره،

مگم او وزن برابر ره دوست دره.

^۲ د جای که کبر وجود دره شرمندگی ام آسته،

لیکن حکمت-و-دانایی نصیب آدم خاکسار موشه.

^۳ صداقت آدمای نیک اونا ره رهنمایی مونه،

مگم فریب بدکارا اونا ره تباه مونه.

^۴ مال-و-دولت د روز قیامت بلده انسان فایده ندره،

مگم صداقت-و-عدالت او ره از مرگ نجات میدیه.

^۵ صداقت آدم نیک-و-بر عیب، راه شی ره سیده مونه،

مگم آدمِ بدکار از خاطرِ بدکاری خُو چِه موشه.

۶ صداقتِ آدمای نیک اونا ره نجات میدیه،

لیکن آدمای فریبکار دَ دامِ هوس های خُو گرفتار موشه.

۷ آدمِ بدکار وختیکه مومره، امید شی از بین موره،

و توقعِ قدرتِ مندا باطل موشه.

۸ آدم نیک از سختی-و-مشکلات خلاص موشه،

مگم آدمِ بدکار گرفتارِ ازوا موشه.

۹ آدمِ خدا ناشناس قد توره بد خُو همسایه خُو ره تباه مونه،

مگم آدمای صادق از دانایی خُو نجات پیدا مونه.

۱۰ از کامیابی آدمای عادل، تمام شار خوشی مونه،

و از مردونِ آدمای شریر، مردم از خوشحالی چیغ میزنه.

۱۱ از برکتِ مردمِ راستکار، شار ترقی کده باله موره،

مگم از توره بدکارا شار بیرو موشه.

۱۲ آدمِ بی عقل همسایه خُو ره حقیر حساب مونه،

مگم آدمِ دانا زبون خُو ره میگیره.

۱۳ آدمِ چُغل رازِ دیگرور ره افشا کده موره،

مگم آدم با اعتبار راز ره د دل خو نگاه مونه.

^{۱۴} د جای که رهبری-و- مشوره موجود نبشه، مردم سقوط مونه،

مگم مشوره دهندا که کلو بشه، پیروزی-و- سلامتی پیدا موشه.

^{۱۵} کسی که بلده آدم ناشناس ضامن شنه، حتماً نقصان مینگره

و کسی که ضمانت کسی ره نکنه، او محفوظ مومنه.

^{۱۶} خاتون مهربو صاحب عزت-و- احترام موشه،

مگم آدمای زور تو دارایی ره حاصل مونه.

^{۱۷} آدم مهربو د خود خو فایده میرسنه،

مگم آدم ظالم د جان خو ضرر.

^{۱۸} آدم شریر مزد فریبنده-و- باطل ره حاصل مونه،

لیکن آدمی که نیکی ره تیت مونه، او اجر خوبی خو ره مینگره.

^{۱۹} رقمی که نیکی-و- صداقت انسان ره طرف زندگی موبره،

امو رقم هر کسی که از بدی پیروی کنه او سون طرف مرگ ربی آسته.

^{۲۰} خداوند از آدمای کجرو-و- بدنیت نفرت دره،

مگم از آدمای نیکوکار خوش-و- راضی آسته.

۲۱ باورِ کُو که آدمِ بدکار جزا مینگره،

لیکن اولاده آدماي راستکار از جزا نجات پیدا مونه.

۲۲ حلقه طَلایی دَ پینی خوک

و نُوربندی دَ خاتونِ بی سلیقه، بی معنی یه.

۲۳ آرزوی آدماي نیک اونا ره دَ خوشبختی میرسنه،

مگم غَضَبِ خُدا اُمیدِ بدکارا ره نابود مونه.

۲۴ کسی آسته که سخاوتمندانه میدیه و او کلوتر حاصل مونه،

و کسِ دیگه آسته که پگ شی ره بلده خود خو نگاه مونه، ولی باز
ام محتاج موشه.

۲۵ آدمِ سخی دولت مند موشه،

و کسی که دیگرو ره سیر آو کنه، خود شی ام سیر آو موشه.

۲۶ کسی که غلّه ره بلده سُود نگاه مونه، مردم او ره نالت مونه،

مگم برکت دَ بله کسی آسته که غلّه ره سودا مونه.

۲۷ کسی که دَ جستجوی نیکی بشه، او رضایتِ خُدا و بنده ره
حاصل مونه،

لیکن آدمی که دَ پشتِ بلا میگرده، بلا دَ سر شی مییه.

۲۸ کسی که دَ دارایی خو تکیه مونه، او ناکام موشه،

مگم مردُمِ راستکارِ مِثْلِ بَلْغِ دِرِخْتِ اَلّی سَوَزِ مُونَه.

^{۲۹} آدمی که خانوادِه خُورِه دَرَنج-و- زَحْمَتِ مِیْنَدَزِه، حاصِلِ از اُو شخصِ بادِ اَسْتِه،

و آدمِ جاہِلِ نوکَرِ آدمِ دانا موشه.

^{۳۰} ثمرِ آدمِ نیکِ مِثْلِ دِرِخْتِ حِیَاتِ اَسْتِه،

و کسی که جانِ دِیگَرِو رِه دَرِاِهِ راستِ کَشِ مُونَه، اُو دانا یِه.

^{۳۱} اگِه آدمِ صَادِقِ اَجْرِ خُورِه دَایِ دُنیا مِیْنگرِه

پس آدمِ بَدکارِ و گُناہکارِ چِیقِسِ کَلوَتَرِ جَزَا مِیْنگرِه!

۱۲ ^۱ کسی که پَند-و- نَصِیْحَتِ رِه دوستِ دَشْتِه بَشِه دانایی رِه ام دوستِ دَرِه،

و کسی که از اِصْلَاحِ شُدو نَفَرَتِ دَشْتِه بَشِه، اُو بے عَقْلِ اَسْتِه.

^۲ آدمِ نیکِ رضایِ خُداوندِ رِه حاصِلِ مُونَه،

مگم کسی که نَقْشِه بَدِ مِیکشِه، خُداوندِ اُو رِه مَحْکُومِ مُونَه.

^۳ اِنسانِ از بَدی-و- شَرارَتِ اُسْتوارِ نَموشِه،

مگم رِیشِه آدمِ صَادِقِ هَرگِزِ کَنده نَموشِه.

^۴ خاتُونِ خُوبِ تاجِ سَرِ شُویِ خُو اَسْتِه،

مگم خاتونِ بے حیا، رقمِ شاریدگی دَ استغونای شوی خُو آسته.

^۵ فیکرای آدمای نیک راست۔ و۔ دُرُست آسته،

مگم مشورہ های مردُمِ شریر پُر از فریب۔ و۔ نیرنگ.

^۶ تورای آدمای بدکار باعثِ خُون ریزی مُوشه،

مگم نقلِ راستکارا باعثِ نِجات.

^۷ بدکارا سرنگون شده از بین موره،

لیکن خانہ آدمای نیک پایدار مومنه.

^۸ انسان دَ اندازہ هوشیاری خُو صِفَتِ مُوشه،

مگم کسی که فکر شی کج آسته، شرمندہ مُوشه.

^۹ بہتر آسته که یگ نضر حقیر۔ و۔ فقیر معلوم شنه، ولے نوکر دَشته

بَشه

نِسبَتِ دَزی که خود ره کتہ نشو بدیه و نانِ خوردون خورہ ام

نَدَشته بَشه.

^{۱۰} آدمِ عادِلِ دَ فِکْرِ جانِ حیوانِ خُو آسته،

مگم آدمای شریر حتی رَحْم کدون شی ام ظَلَم آسته.

^{۱۱} کسی که دَ زمینِ خُو کِشت۔ و۔ کار مُوکُنه، اُو از نان سیر مُوشه،

مگم کسی که دَ پُشتِ چیزای بے فایده میگرده، آدمِ بے عقل آسته.

^{۱۲} شخصِ بدکارِ چیم شی دَ وُلجِهِ مردُمِ شَریرِ مندِه،

لیکنِ ریشهِ آدمایِ صادقِ پُرِ ثَمَرِ آسته.

^{۱۳} آدمِ خرابِ دَ دامِ بدگوییِ خُوِ گِرِفَتارِ موشِه،

مگمِ آدمِ صادقِ ازِ مُصِیبتِ نِجاتِ پیداِ مونه.

^{۱۴} انسانِ ازِ نَتیجِهِ تورهِ خُوِ خُوئیِ مینگره

و دِستایِ زَحمتِ کشِ انسانِ دَزِ شیِ فایدهِ میرسنه.

^{۱۵} راهِ آدمِ جاهلِ دَ نَظَرِ خودِ شیِ دُرُستِ آسته،

مگمِ آدمِ داناِ دَ نَصِیحتِ دیگرِ و گوشِ میدیه.

^{۱۶} قارِ آدمِ جاهلِ یگِ دَمِ معلومِ موشِه،

مگمِ آدمِ هوشیارِ توهینِ - و - تحقیرِ رهِ نادیدهِ میگیره.

^{۱۷} شاهدِ راستگویِ صداقتِ رهِ ظاهرِ مونه،

مگمِ شاهدِ دروغگویِ فریبِ ره.

^{۱۸} تورایِ بعضیِ کساِ مِثَلِ ضَرَبِهِ شمشیرِ آسته،

مگمِ زبونِ آدمایِ داناِ شفا بَخش.

^{۱۹} تورهِ لبِ هایِ راستگویِ تا اَبَدِ پایدارِ مومنه،

مگمِ زبونِ دروغگویِ فقطِ یگِ لَحظهِ عُمَرِ دره.

۲۰ فِکْرِ آدَمَی مَنَافِقِ پُر از چَال-و-نِیْرَنَگِ آسْتَه،

مِگَم کَسَای کِه بَلَدِه صُلْح-و-آرَامِش مَشَوْرَه مِیْدِیَه، خُوشِی مِیْنِگْرَه.

۲۱ دَ آدَمَی صَادِقِ هِیچِ بَدِی نَمِیْرَسَه،

لِیْکِنِ بَدْکَاْرَا پُر از جَنْجَال-و-مُشْکِیْلَاتِ آسْتَه.

۲۲ خُداوَنْد از آدَمَی دَرْوِغْگُویِ بَدِ مَوْبْرَه،

مِگَم از شَخْصِ نِیْکُوْکَاْر رَاضِی آسْتَه.

۲۳ آدَمِ هُوشِیَاْر دَانِشِ خُورَه آشْکَاْر نَمُونَه،

مِگَم دِلِ آدَمَی اَبْلَه جِهَالْتِ اَزْوَا رَه مَعْلُومَدَاْر مُونَه.

۲۴ دِیْسْتِ زَحْمَتْکَشِ، اِنْسَانِ رَه حَاکِمِ جُورِ مُونَه،

مِگَم ثَمْبَلِیِ اَوْ رَه دَ نُوْکْرِی مِیْنَدَزَه.

۲۵ غَم-و-غُصَّه، دِلِ اِنْسَانِ رَه مِیْدَه مُونَه،

مِگَم تُوْرَه خُوب-و-نَرْمِ اَوْ رَه خُوشْحَالِ مُونَه.

۲۶ آدَمِ نِیْکِ دَ دُوسْتِ خُو هِدَایْتِ مِیْدِیَه،

مِگَم بَدْکَاْرَا مَرْدُمِ رَه طَرْفِ گَمْرَاهِیِ مَوْبْرَه.

۲۷ آدَمِ سُسْتِ حَتّٰی شِکَاْر کَدْگِیِ خُورَه کَبَابِ نَمُوکُنَه،

مِگَم کُوشِشِ-و-تَلَاشِ بَلَدِه اِنْسَانِ گَنْجِ قِیْمَتِ بَایِ آسْتَه.

۲۸ راهِ نیکی - و - صداقت، راهِ زندگی آسته

که دَ مَسِيرِ ازو مرگ وجود ندره.

۱۳^۱ باچه هوشیار نصیحتِ آته خوره میسنوه،

مگم آدم لَوْدَه سرزنش ره قبول نمونه.

۲ از ثمرِ دان خورِ انسان فایده میگیره،

مگم آرزوی خیانتکارا ظلم کدو آسته.

۳ شخصی که زبون خوره نگاه کنه جان خوره حفظ مونه،

مگم کسی که لب های خوره ناسنجیده واز کنه تباه موشه.

۴ آدمِ خاوشله آرزو مونه، ولے چیزی حاصل نمونه،

مگم آدم زحمتکش خوب سیر موشه.

۵ شخصِ نیک از دروغ گفتو بد موبره،

مگم آدم بدکار شرمنده و رسوا موشه.

۶ صداقت، کسای ره که دَ راهِ راست سم آسته، حفاظت مونه،

مگم گناه، آدم گناه کار ره از بین موبره.

۷ یگو کس خود ره دولتمند نشو میدیه، مگم دَ حقیقت هیچ چیز

ندره،

ولے یگو کسِ دیگرہ خود رہِ غریبِ نشو میدیہ، مگم مال۔ و۔
دولتِ کلو درہ.

^۸ ثروتِ انسان میتنہ جان شی رہ از خطرِ نجاتِ بدیہ،

مگم آدمِ غریب از کسِ اخطار۔ و۔ تہدیدِ نمیشنوه.

^۹ چراغِ آدمای نیک روشویہ،

مگم چراغِ بدکارا گلِ موشہ.

^{۱۰} مغروری فقط نزاع۔ و۔ جنجال رہ پیدا مونه،

لیکن شخصی کہ نصیحتِ رہ قبول مونه دانا یہ.

^{۱۱} مال۔ و۔ دولتی کہ از راهِ غلط پیدا شنه زود از دست مورہ،

مگم نفری کہ د زحمت۔ و۔ کوششِ جم گنہ، دارایی شی کلو شدہ
مورہ.

^{۱۲} امیدِ دیر رسِ دلِ انسان رہ میدہ مونه،

مگم پورہ شدونِ یگ آرزو، بلدہ انسانِ مثلِ درختِ حیاتِ تازگی
موبخشہ.

^{۱۳} کسی کہ پند۔ و۔ نصیحتِ رہ حقیر حساب مونه، خود رہ د
مشکلاتِ میندزہ،

مگم کسی کہ د حکمِ خدا احترامِ درہ، اجرِ خورہ میگیرہ.

^{۱۴} تعلیمِ آدمِ دانا چشمہ حیاتِ آستہ

و انسان ره از دام های مرگ نجات میدیه.

^{۱۵} عقل-و- هوشِ خوبِ بلدهِ انسانِ احترامِ دَ وجودِ میره

مگم راهِ خیانتِ کارا باعثِ تباهیِ خودون شی موشه.

^{۱۶} آدمِ هوشیارِ دَ هر کارِ سنجشِ کده عملِ مونه،

لیکنِ آدمِ بی عقلِ جهالتِ خو ره ظاهرِ مونه.

^{۱۷} قاصدِ بدِ دَ بلا گرفتارِ موشه،

مگم قاصدِ خوبِ باعثِ شفا موشه.

^{۱۸} فقر و شرمندگیِ دَ بله کسی مییه که نصیحتِ ره ردِ مونه،

مگم کسی که سرزنشِ ره قبولِ مونه قابلِ احترامِ آسته.

^{۱۹} آرزویِ پوره شدهِ دَ جانِ انسانِ شیرینیِ میدیه،

لیکنِ دستِ کشیدو از کارِ بدِ دَ نظرِ شخصِ ابله زشت معلومِ موشه.

^{۲۰} کسی که قدِ مردمایِ دانا بشینه دانا موشه،

مگم اندیوالیِ قدِ آدمایِ بی عقلِ ضررِ دره.

^{۲۱} بلا دامونگیرِ گناهکارا موشه،

مگم کامیابیِ نصیبِ آدمایِ نیک-و-صادق.

^{۲۲} آدمِ صالحِ حتیِ دَ نوسه هایِ خو میراثِ میله،

مگم مال-و- دولتِ گناهکارا بلدهِ آدمای نیکِ ذخیرهِ موشه.

^{۲۳} زمینِ آدمِ فقیرِ کلوِ حاصلِ میدیه،

مگم از بے انصافیِ حاصلِ ازو چورِ موشه.

^{۲۴} کسی که چوبِ اصلاحِ ره از باچهِ خوِ دریغِ مونه

او از باچهِ خوِ نَفرتِ دره،

مگم کسی که اولادِ خوِ ره دوستِ دره،

او دَ فکرِ اصلاحِ کدونِ شیِ آسته.

^{۲۵} آدمِ نیک از خوراکی که درهِ موخوره و سیرِ موشه،

لیکنِ کورهِ آدمِ بدکارِ گُشنهِ مومنه.

۱۴^۱ خاتونِ هوشیارِ خانهِ خوِ ره آبادِ مونه،

مگم خاتونِ جاهلِ او ره قدِ دستایِ خودِ خوِ خرابِ مونه.

^۲ کسی که دَ راستیِ قَدَمِ بالهِ مونه، او از خُداوندِ ترسِ موخوره،

لیکنِ کسی که دَ راهِ کجِ موره، او دَ خُداوندِ بے احترامیِ مونه.

^۳ توره که از دانِ آدمِ جاهلِ بُرِ موشه، بلدهِ پُشتِ ازو یگِ چوبِ جورِ موشه،

مگم تورایِ آدمِ داناِ او ره حفاظتِ مونه.

۴ اگه گاو دَ گاوخانه نَبشه، آخور صاف مُمَنه،

مگم از زورِ گاو آسته که حاصلِ کَلو موشه.

۵ شاهدِ راستگوی دروغ نُمُوگه،

مگم شاهدِ دروغگوی توره دروغ مُوگه.

۶ آدمِ لَوڈه دَ جُسْتُجوی حِکمت آسته، مگم پیدا نَمیتنه،

دَ حالیکه بلده آدمِ دانا پیدا کدونِ حِکمت آسویه.

۷ از آدمِ بے عقل دُوری کُو،

چُون از لب های ازو علم-و- دانیش پیدا نَموشه.

۸ حِکمتِ آدمِ هُوشیار اینی آسته که راهِ خُوره درک مُوکنه،

مگم جهالتِ مردُمِ بے عقل اونا ره بازی دده گمراه مونه.

۹ آدمای جاهلِ دَ سرِ قربانی ریشخندی مونه،

مگم مردُمِ راستکارِ رضامندی خُدا ره حاصلِ مونه.

۱۰ تلخیِ انسان تنها دَ دلِ خود شی روش آسته

و خوشیِ انسان ام تنها دَ خود شی معلومه.

۱۱ خانه بدکارا چپه موشه،

لیکن خیمه آدمای راستکار آباد مُمَنه.

۱۲ یگو راه آسته که دَ نظرِ اِنسانِ راست معلوم موشه،

مگم عاقبتِ ازو راه، مرگ آسته.

۱۳ حتی دَ غیتِ خندیدو امکانِ دره که دلِ اِنسانِ غمگین بشه،

مگم وختیکه خنده خلاص موشه، غم دَ جای خو باقی مومنه.

۱۴ آدمی که گمراه موشه نتیجه گمراهی خو ره مینگره،

ولے آدمِ خوبِ اجرِ خوبی خو ره مینگره.

۱۵ آدمِ ساده دلِ هر توره ره باور موكنه،

ليكنِ آدمِ هوشيارِ قَدَمِ هاى خو ره سنجيده باله مونه.

۱۶ آدمِ دانا احتياط مونه و از بدى دورى مونه،

مگم آدمِ بے عقل از روى غرورِ خو بے پرواى موكنه.

۱۷ آدمِ تندخوى كاراى جاهلانه مونه،

و از آدمِ دسيسه گر مردمِ نَفَرَتِ دره.

۱۸ جهالت نصيبِ مردمِ نادو آسته،

ليكنِ علمِ -و- معرفتِ مثلِ تاجِ دَ سرِ آدمای هوشيار.

۱۹ بدكارا عاقبتِ دَ آدمای نيكِ احترام مونه،

و شريرا آخرِ رفته دَ دمِ درگه هاى آدمای نيكِ -و- صادقِ سرِ خم

۲۰ از آدمِ مُفلسِ حتیِ همسایه‌ی شی ام نَفَرَتِ دَرِه،

مگم دَوْلتمند دوستای کَلو دَرِه.

۲۱ کسی که همسایه‌ی خُورِه حَقیرِ حِسَابِ کُنِه، گُناه‌کارِ اَسْتِه،

لیکن نیکِ دَ بَخْتِ کسی که دَ غَرِیبا رَحْمِ دَشْتِه بَشِه.

۲۲ آیا کسای که نَقشه‌های بَدِ دَ دِلِ خُو می‌کِشه، گُمره‌نمُوشه؟

لیکن کسای که نِیْتِ خُوبِ دَشْتِه بَشِه، رَحْمت و وفاداری مینگره.

۲۳ از هر زَحْمتِ فایده‌ مینگری،

مگم تورای بے فایده‌ باعثِ ناداری مُوشه.

۲۴ مال-و- دَوْلتِ آدمای دانا تاجِ سر شی اَسْتِه،

مگم نشانیِ آدمای بے عقلِ جهالتِ شی.

۲۵ شاهدِ راستگویِ جانِ مردُمِ ره نِجاتِ میدیه،

مگم شاهدِ دروغگویِ دَ مردُمِ خیانتِ مُونه.

۲۶ ترس از خُداوندِ بَلدِه یگِ آدمِ تکیه‌گاهِ محکمِ اَسْتِه

و بَلدِه اولادای شی ام یگِ پناه‌گاه.

۲۷ ترس از خُداوندِ چشْمِه حِیَاتِ اَسْتِه

که انسان ره از چنگِ مرگِ دُورِ نگاهِ مونه.

^{۲۸} بزرگی پادشاه از کلو بودونِ مردمِ آسته،

مگم بدونِ رعیتِ یگ پادشاه نابود موشه.

^{۲۹} کسی که زود قار نشنه آدمِ هوشیار آسته،

مگم آدمِ تندخوی جهالتِ خو ره نشو میدیه.

^{۳۰} دلِ آرامِ دَ زندگیِ جانِ موبخشه

مگم کینهِ دلِ باعثِ شاریدگیِ استغونا موشه.

^{۳۱} کسی که دَ غریبِ ظلمِ موکنه دَ حقیقتِ دَ پیدا کُنندهِ ازو توهین

مونه،

و کسی که دَ آدمِ مفلسِ مهربانیِ کُنه خُدا ره احترامِ مونه.

^{۳۲} بدکار از خاطرِ بدیِ خو سرنگون موشه،

لیکن آدمِ نیکِ حتی که بمره یگ پناه‌گاهِ بلدهِ خو دره.

^{۳۳} آدمای فامیده حکمتِ ره دَ دلِ خو نگاهِ مونه،

حتی آدمای ابله ام ای ره موفامه.

^{۳۴} نیکی-و-صداقتِ یگ ملتِ ره سربلند مونه،

لیکن گناهِ یگ قومِ باعثِ رسواییِ شی موشه.

۳۵ پادشاه از خادمِ هوشیار خوش شی مییہ،

ولے کسی کہ کارای شرم آور مونه، د قار۔ و۔ غَضَب شی گِرفِتار
مُوشہ.

۱۵ ^۱ جوابِ مُلایم قار۔ و۔ غَضَب رہ تا میِشَنہ،

مگم تورہ سخت خَشَمِ اِنسان رہ کلو مونه.

^۲ زِبُونِ آدَمِ دانا عِلْم۔ و۔ معرفت رہ قابلِ قَبُولِ جور مونه،

مگم از دانِ آدَمایِ جاہِلِ حَمَاقَتِ بُرِ مُوشہ.

^۳ تمامِ جایِ ہا دَ پِیشِ چِمِ خُداوندِ آستہ

و اُو مردُمِ خُوبِ و بَدِ رہ تَشَخِیصِ مُونہ.

^۴ زِبُونی کہ سلامتی دَ و جُودِ میرہ، مِثْلِ یِگِ دِرِختِ حِیاتِ آستہ.

مگم زِبُونِ فَرِیْبِکارِ رُوحِ اِنسانِ رہ مِیدہ مُونہ.

^۵ آدَمِ جاہِلِ نَصِیْحَتِ آتِہِ خُو رہ خَارِ حِسابِ مُونہ،

لِیْکِنِ شَخْصِ هُوشِیَارِ پَند۔ و۔ سِرزَنِشِ رہ قَبُولِ مُونہ.

^۶ دَ خانِہِ آدَمِ نِیکِ مال۔ و۔ دَوْلَتِ کَلو آستہ،

لِیْکِنِ عَایدِ شَخْصِ بَدِ زَحْمَت۔ و۔ جَنْجَالِ دَزِ شی پَیدا مُونہ.

^۷ لِبِ ہایِ آدَمایِ دانا عِلْم۔ و۔ معرفت رہ تِیتِ مُونہ،

مگم دِلِ آدَمایِ بے عقلِ اُوطورِ نییہ.

^۸ خُداوند از قُربانیِ بَدکارا نَفرتِ دَره،

لیکن از دُعایِ مَرْدُمایِ نیکِ خوش شی مییہ.

^۹ خُداوند از راه-و-طریقِ آدَمِ بَدکارِ بَد مُوَبَره،

مگم اُو پَیروِ راستیِ ره دوستِ دَره.

^{۱۰} کسی که راهِ راستِ ره ایله کنه، جَزایِ سَخْتِ دَ اِنْتِظارِ شی آسْتِه

و کسی که از اِصلاحِ شُدو نَفرتِ دَشْتِه بَشِه، اُو مُومَرِه.

^{۱۱} اگه دوزخِ و عالمِ مُردا دَ نَظَرِ خُداوندِ بَرَمَلا یِه،

پس دِلِ اِنسانِ چِیقَسِ کَلوَتَرِ دَزُو معلُومدارِ آسْتِه.

^{۱۲} آدَمِ لَوڈِه سرزَنش-و-تَنبیهِ ره خوشِ نَدَرِه

و پیشِ آدَمایِ دانا نَمورِه.

^{۱۳} دِلِ خوش، چِهره ره خوشحالِ مُونِه،

مگم غَم-و-غُصِبِه دِلِ رُوحِ اِنسانِ ره پَرْمُردِه.

^{۱۴} دِلِ آدَمِ دانا دَ تَلاشِ داناییِ آسْتِه،

مگم دانِ آدَمایِ بے عقلِ خودِ ره از جِهاَلتِ سیرِ مُونِه.

^{۱۵} تمامِ روزِ هایِ زِنْدَگیِ مَرْدُمِ بَدبَخْتِ سراسرِ پُر از جَنجالِ آسْتِه،

مگم دلِ خوش، زندگی شی مثلِ مِهمانیِ دایمی آلی آسته.

۱۶ مال-و- دولتِ کم قد ترسِ خُداوندِ بهتر آسته

نِسبَتِ دَ داراییِ کلونی که قد جنجال-و- تشویشِ یگجایِ بَشه.

۱۷ نان-و- پیاز دَ جای که مُحَبَّتِ بَشه بهتر آسته

نِسبَتِ دَ گوشتِ گاو که قد نَفَرَتِ قتی بَشه.

۱۸ آدمِ تَنَدخویِ جنجالِ پَیدا مَوکَنه،

مگم آدمِ باصَبَر-و- حَوصِلَه جنجالِ رَه قُوی مُونه.

۱۹ راهِ آدمِ سُسْتِ قد خارِ پوشَنده یَه،

مگم راهِ دُرُسْتکارا آوار آسته.

۲۰ باچِه دانا آتِه خُو رَه خوشحالِ مُونه،

مگم آدمِ بے عقلِ آبه خُو رَه پوزخندِ مِیزَنه.

۲۱ آدمِ کم عقلِ از لَوڈَه گی خوشیِ حاصِلِ مُونه،

لیکنِ آدمِ فامِیده دَ راهِ راستِ قَدَمِ میله.

۲۲ نَقْشِه که بَدُونِ مشورَه کشیده موشه ناکامِ مومَنه،

لیکنِ مُشاوِرایِ کَلو باعِثِ کامیابیِ موشه.

۲۳ اِنسانِ وختیکه جوابِ خُوبِ میدیه ازو لِدَتِ موبَره،

و توره که دَ جای شی گفته شنه، چِیقس خوب آسته!

۲۴ راهِ حیات، آدمِ دانا ره سُون باله موبره

و نميله که او دَ عالمِ مُردا بوره.

۲۵ خداوند خانه آدماي مغرور ره از بين موبره،

ليکن پُلوانِ زمينِ خاتونِ بيوه ره ثابتِ نگاه مونه.

۲۶ خداوند از نقشه های بدِ نفرتِ دره،

ليکن از توره های پاک-و-خالص خوش شی ميه.

۲۷ کسی که دَ پُشتِ فايدهِ ناحق ميگرده دَ خانوادهِ خو نُقص
ميرسنه،

مگم کسی که از رشوتِ بد شی ميه، عمرِ ازو دراز موشه.

۲۸ آدمِ نیک-و-صادقِ پيش از جوابِ ددو فکر مونه،

ليکن از دانِ بدکارا چيزای خراب بر موشه.

۲۹ خداوند از بدکارا دوری مونه،

ليکن او دُعای آدماي نیک-و-صادقِ ره گوش مونه.

۳۰ نورِ چيما دلِ ره خوش مونه،

و خبرِ خوش استغونا ره تازه و سالمِ نگاه مونه.

۳۱ کسی که سرزنشِ زندگی بَخش ره قبول کُنه،

از جُمْلِه آدمای دانا حساب موشه.

۳۲ کسی که پند-و-نصیحت ره رد مونه،

اُو د جانِ خود خُو ریشخندی مونه،

لیکن کسی که سرزنش ره قبول موكنه

دلِ ازو دانا موشه.

۳۳ ترسِ خُداوند دِ اِنسان حِكمت یاد میدیه،

و فروتنی، عِزَت و اِحْتِرام ره دِ وجود میره.

۱۶ ^۱ اندیشه ها-و-خیالاتِ دِلِ اِنسان مَرَبُوط دِ خود شی

موشه،

مگم نتیجه آخیری از جانبِ خُداوند آسته.

^۲ تمام راه های اِنسان دِ نظرِ خود شی پاک آسته،

لیکن نیت های شی دِ خُداوند معلومه.

^۳ کارای خُو ره دِ خُداوند تسلیم کُو

و نقشه های تُو کامیاب موشه.

^۴ خُداوند هر چیز ره بلده مقصد خُو خَلق کده،

و امی رقم بدکار ره ام بلده روز جزا.

^۵ خداوند از آدمای مغرور بد موبره،

و یقیناً اونا بی جزا نمونه.

^۶ د وسیله رحمت و راستی گناه بخشیده موشه،

و ترس خداوند انسان ره از بدی دور نگاه مونه.

^۷ و ختیکه خداوند از یگ نفر راضی بشه،

حتی دشمنای شی ام قد شی صلح- و- آشتی مونه.

^۸ مال کم که از راه صداقت- و- انصاف پیدا شده بشه بهتر آسته

نسبت د عاید کلون که از راه بی انصافی پیدا شده بشه.

^۹ انسان راه های خوره خود شی د دل خو میسنجه،

مگم تنها خداوند آسته که قدمای شی ره استوار نگاه مونه.

^{۱۰} امر پادشاه رقم و حی الهی وری آسته

و دان شی د قضاوت کدو نباید اشتباه کنه.

^{۱۱} ترازو و سنگای درست مربوط د خداوند آسته

و پگ سنگای خلطه کار ازو یه.

^{۱۲} عمل بد د نظر پادشاه ها زشت معلوم موشه،

چرا که تَخْتِ پادشاهی شی تَوَسُّطِ عدالت اُسْتوار اَسْتَه.

۱۳ پادشاه از زِبُونِ نیک۔ و۔ صَادِقِ خوش شی مییہ

و آدمِ راستگوی ره دوست دَره.

۱۴ غَضَبِ پادشاه مِثْلِ قاصِدِ مرگ اَسْتَه،

لیکن آدمِ دانا قار شی ره تاه مِیْشَنَه.

۱۵ دَ نُورِ رُوی پادشاه زندگی اَسْتَه،

و رضایتِ ازو مِثْلِ آوُرِ بهارِ اَلّی یَه که بارانِ رَحْمَتِ میره.

۱۶ حَاصِلِ کدُونِ حِکْمَتِ از طِلّایی خَالِصِ کده بہتر اَسْتَه

و پِیدا کدُونِ دانایی از نُقره کده باله تره.

۱۷ راہِ آدمای راستکار از بَدی دُورہ؛

و هر نفرِ کہ راہِ دُرُست ره اِنْتِخَابِ کُنَه، اُو جان خُو ره حِفْظِ مُونَه.

۱۸ عَاقِبَتِ کِبَر۔ و۔ غُرُورِ تباہی اَسْتَه

و عَاقِبَتِ دِلِ مَغْرُورِ سُقُوطِ.

۱۹ بہتر اَسْتَه کہ آدمِ بے کِبَرِ بَشَه و قد غَرِیبا بَشِیْنَه

نِسْبَتِ دَزی کہ دَ وُلْجِهِ نفرای مَغْرُورِ شَرِیْگِ شُنَه.

۲۰ کسی کہ کہ یگو عمل ره حَکِیْمَانَه اِنْجَامِ مِیدِیَه، اُو کامیاب

و کسی که که دَ خُداوند تَوَكَّل کنه نیک بَخت مُوشه.

^{۲۱} آدمِ فامیده ره مردُم از رُوی دانایی شی مینخشه

و پندای شیرینِ ازو تاثیر خُوب دَره.

^{۲۲} عقلِ بلدهِ صاحبِ خُو چشمه حیات آسته،

مگم آدمای جاهلِ جزای جهالتِ -و- نادانی خُو ره مینگره.

^{۲۳} دلِ آدمِ دانا دَ وختِ توره گفتو لب های شی ره هدایت مونه

و تعلیمی که او میدیه، فایدمند-و- پرتاثیر آسته.

^{۲۴} تورای خُوب رقمِ عسلِ وری

بلدهِ جان شیرین

و بلدهِ استغونا شفا بخش آسته.

^{۲۵} یگو راه آسته که دَ نظرِ انسانِ راست معلوم مُوشه،

مگم عاقبتِ ازو راه، مرگ آسته.

^{۲۶} نفسِ کارگر او ره وادار دَ کار مونه

و گشنگی کوره شی او ره مجبور مونه.

^{۲۷} آدمِ خرابِ نقشه شیطانی میکشه

و تورای شی رقم آتش آلی سوزنده یه.

^{۲۸} شخص بد نیت جنجال پیدا موکته

و آدم چغل دوستا ره از یگدیگه شی جدا مونه.

^{۲۹} آدم ظالم همسایه خوره بازی میدیه

و اوره د راه غلط رهنمایی مونه.

^{۳۰} کسی که قد چیمای خو رموز مونه، اوخته او نقشه بد میکشه،

و کسی که لب-و-دندون خوره میخیه، او شرارت خوره تکمیل مونه.

^{۳۱} موی سفید نشانی پیری-و-بزرگی آسته

که یگ آدم د وسیله عمل-و-رفتار نیک خو د دست میره.

^{۳۲} کسی که دیر قار شنه از مرد جنگره بهتر آسته،

و کسی که خود ره اداره کنه، از آدمی که یگ شار ره د قبضه خو گرفته، باله تره.

^{۳۳} پشک د دامو اندخته موشه،

مگم هر فیصله از جانب خداوند آسته.

۱۷^۱ نان خشک د آرامی بهتر آسته

نِسْبَتِ دَ نَانِ مِهْمَانِي كِه دَ خَانِه پُر از جَنگِ - و - شُورِ بَشِه.

۲ غَلَامِ دَانَا دَ سَرِ بَاچِه شَرْمَگِي بَادَارِ خُو حُكْمَرَانِي مُونِه

و دَ مِيرَاثِ بَرَارايِ اَزُو ام شَرِيگِ مُوشِه.

۳ طِلَّا و نُقْرِه رِه اَتِشِ كُورِه اَزْمَايشِ مُونِه

و دِلِ اِنْسَانِ رِه خُداوَنَد.

۴ اَدَمِ بَدْكَارِ دَ گَبِ هَايِ گُناهِ كَارَا كُوشِ مِيدِيه؛

اَدَمِ دَرُوعْگُويِ دَ زِيُونِ دَرُوعْگُويِ.

۵ كُسي كِه دَ بِلِه اَدَمِ غَرِيْبِ رِيْشْخَنْدِي مُونِه دَ حَقِيْقَتِ اُو خَالِقِ رِه

تُوْهِيْنِ مُونِه،

و هَر كُسي كِه كِه از غَمِ - و - بَدْبَخْتِي دِيْگَرُو خُوشِ مُوشِه، بِيْ جَزَا

نَمُومَنِه.

۶ تَاچِ اِفْتِخَارِ اَدَمَايِ پِيْرِ نُوْسِه گُونِ شِي اَسْتِه

و تَاچِ اِفْتِخَارِ اَوْلادا اَتِه گُونِ شِي.

۷ تُوْرِه مُودَبَادَانِه دَ اَدَمِ كُنْدُذِهْنِ سَمِ نَمِيِه،

و نَه ام گَبِ دَرُوعِ دَ دَانِ يِگِ اَدَمِ شَرِيْفِ.

۸ رِشُوْتِ دَ نَظَرِ رِشُوْتِ دِهِنْدِه مِثْلِ دَانِه قِيْمَتْبَايِ اَسْتِه؛

دَ هَر طَرَفِ كِه صَاْحِبِ شِي رُخِ مُونِه كَارِ شِي پُورِه مُوشِه.

۹ کسی که خطا های دیگره کس ره پوش مونه، مُحَبَّت دَ وِجُود
میره،

مگم آدمی که اونا ره بَرَمَلا مونه، دوستای نزدیک ره از یگدیگه
شی جدا مونه.

۱۰ تاثیر یگ نصیحت دَ آدمِ دانا کلوتر آسته

نِسَبَت دَ صد ضربه شلاق دَ آدمِ بے عقل.

۱۱ آدمِ بدکار فقط دَ جُسْتُجوی فتنه آندختو یه،

ازی خاطر قاصدِ ظالمِ بلده مجازات کدون شی ری موشه.

۱۲ رُوی دَ رُوی شُدو قد خرسِ ماده که از چوچه های خُو جدا شُدو
بشه بهتر آسته

نِسَبَت دَ رُوی دَ رُوی شُدو قد آدمِ بے عقل که گِرِفْتارِ بے عقلی بشه.

۱۳ کسی که دَ عِوَضِ خُوبی بدی مونه،

بلا از خانه شی دُور نموشه.

۱۴ شروع کدونِ جنجالِ مِثْلِ واز کدونِ بندِ آو وری آسته؛

پس جنجال ره قُوی کُو پیش ازی که دَ دعوا برسه.

۱۵ آدمِ بد که بے گناه حساب شنه

و آدمِ صادق که ناحق محکوم شنه

خداوند از هر دُوی ازی عمل نَفَرَت دَرِه.

۱۶ چرا بَلَدِه خَرِيدُونِ حِكْمَتِ دَ دِسْتِ اَدَمِ بِي عَقْلِ پَيَسِه دَدِه شُنِه،

دَ حَالِيكِه اُو هِيچ نَمِيخايِه عَقْل رِه حَاصِلِ كُنِه؟

۱۷ دُوسْتِ وَاقِيعِي دَ هَر غَيْتِ دُوسْتِي مُونِه،

و بَرارِ بَلَدِه رُوزايِ تَنگِ دِسْتِي پَيَا شُدِه.

۱۸ فِقْطِ اَدَمِ كَمِ عَقْلِ قَوْلِ مَيِدِيِه

و ضَاْمِنِ يَگُو كَسِ دِيگِه مُوشِه.

۱۹ كَسِي كِه خَطَا رِه دُوسْتِ دَرِه جَنجَالِ رِه دُوسْتِ دَرِه،

و كَسِي كِه دَرِگِه خُو رِه بَلَنْدِ و بَا شِكُوِه جُورِ كُنِه، دَ سُرَاغِ تَبَاهِيِ خُو
اَسْتِه.

۲۰ اَدَمِ بَدِ نَيْتِ كَامِيَاَبِ نَمُوشِه،

و كَسِي كِه دَرُوعْگُويِ بَشِه دَ بَلَا گِرِفْتَارِ مُوشِه.

۲۱ بَاچِه بِي عَقْلِ سَرْمَايِه غَمِ - و - غُصْبِه آتِه خُو اَسْتِه،

و آتِه يَگِ بَاچِه كُنْدُ ذِهْنِ خُوشحَالِي رِه نَمِينِگَرِه.

۲۲ خُوشِي دِلِ رَقْمِ دَوَا اَلِّي شَفَا دِهِنْدِه يِه،

لِيكِنِ رُوحِ پِژْمُرْدِه اسْتُغُونَا رِه خُشْكِ مُونِه.

۲۳ آدم بدکار تاشکی رشوت میگیره

و مانع راه های عدالت موشه.

۲۴ آدم دانا حکمت ره د پیش روی خو مینگره،

مگم چیمای آدم بے عقل بے مقصد سراسر دنیا ره توخ کده ری آسته.

۲۵ باچه بے عقل باعث رنج-و- اذیت آته خو موشه،

و باعث تلخی امزو خاتو که او ره د دنیا آورده.

۲۶ جریمه کدون آدم نیک-و- صادق خوب نییه

و نه ام قمچی زدو د آدمای شریف از خاطر شرافت شی.

۲۷ آدم دانا زیاد توره نموگه

و آدم فامیده آرام و باصبر آسته.

۲۸ حتی آدم جاهل اگه چپ بشینه، مردم او ره دانا حساب مونه،

و کسی که دان خو ره بگیره، آدم فامیده معلوم موشه.

۱۸ آدم خودخواه خود ره از دیگر و جدا مونه

و د ضد حکمت-و- دانایی دیگر و آسته.

۲ آدم بے عقل از دانایی خوش شی نمیه

و فقط دوست دره نظریه دلِ خود خورِه نشو بدیه.

^۳ نتیجه کارِ بدِ بے آبرویی آسته

و نتیجه کارِ شرم آورِ رسوایی.

^۴ تورایِ انسانِ رقمِ آوِ چُقُورِ آلی آسته

و چشمه حکمتِ رقمِ آوِ جویِ وریِ جاری.

^۵ رویِ ددو دِ آدمِ بدکارِ خوبِ نییه

و نه ام پایمالِ کدونِ حقِ آدمِ بے گناه.

^۶ تورایِ آدمِ بے عقلِ بلدهِ شیِ جنجالِ پیداِ مونه

و دانِ شیِ لَتِ خوردو ره کویِ مونه.

^۷ تورایِ آدمِ بے عقلِ باعثِ تباهیِ شیِ موشه

و لبِ هایِ ازوِ بلدهِ جانِ شیِ رقمِ دامِ وریِ آسته.

^۸ تورایِ آدمِ چُغُلِ رقمِ لُغمه هایِ نانِ مزه دارِ آسته

که دَ شوقِ کَلوِ قُورتِ موشه و دَ وجودِ انسانِ مومنه.

^۹ کسی که دَ کارِ سُسْتیِ - و - ثَمبلیِ مونه

برارِ آدمِ بیروکارِ حسابِ موشه.

^{۱۰} نامِ خداوندِ یگِ بُرجِ محکمِ آسته؛

که آدم صادق دیده کده دَ مَنه ازو پناه موبره.

^{۱۱} پناه‌گاهِ دولت‌مندا، مال-و-دولتِ ازوا آسته؛

اونا گمان مونه که مال-و-دولتِ مثلِ دیوالِ بلند، ازوا نگاه‌بانی مونه.

^{۱۲} پیش ازی که انسان سُقوطِ کنه، کبرِ دَ دلِ شی پیدا موشه،

ولے فروتنی باعثِ سربلندی-و-عزتِ موشه.

^{۱۳} کسی که پیش از شنیدونِ یگِ توره جوابِ میدیه

ای بے عقلی و بے ادبی شی ره نشو میدیه.

^{۱۴} روحِ انسان میتنه که او ره دَ وختِ ناجوری قوتِ بیخشه،

مگم روحِ ناامید شده ره کی تحملِ میتنه؟

^{۱۵} دلِ آدمِ دانا معرفتِ ره حاصلِ مونه،

و گوشِ آدمای هوشیارِ علمِ ره جستجو مونه.

^{۱۶} تحفه-و-بخششِ بلدهِ انسانِ یگِ راهِ ره واز مونه

و او ره دَ پیشِ آدمای مهمِ میرسنه.

^{۱۷} دَ یگِ محکمه کسی که اولِ توره مویگه، توره شی درست معلوم

موشه،

لیکن ای تا زمانی آسته که جانبِ مقابلِ شی دلیلِ های خوره

۱۸ پشک جنجال ره خاو میدیہ

و نزاع ره از بینِ آدمای زورثوگم مونه.

۱۹ رام کدونِ دلِ برارِ رنجیده، سخت‌تر از گرفتونِ یگ شار قوی
آسته؛

جنجال رقمِ دیوالِ پخسه‌ای یگ قلعه وری دَ بینِ دو نفر جدایی دَ
وجود میره.

۲۰ دلِ انسان از ثمرِ دان شی سیر موشه

و از حاصلِ لب‌های شی راضی.

۲۱ زندگی و مرگِ انسان دَ اختیارِ زیون شی آسته:

هر ثمرِ که از زیون شی دَ وجود مییہ، نتیجہ گفتار شی آسته.

۲۲ کسی که خاتوکنه، نعمت پیدا مونه،

دَ حقیقت او رضای خداوند ره حاصل مونه.

۲۳ آدمِ غریب دَ عذر-و-زاری توره موگه،

لیکن آدمِ پولدار زورگویی مونه.

۲۴ کسی که دوستای کلو دره، یگونِ ازوا شاید باعثِ تباهی شی
شنه،

مگم اُطور دوست ام آسته که از برار کده نزدیکتره.

۱۹ ^۱ بهتر آسته که یگ آدم غریب بَشه و دَ صداقت زندگی کُنه

نِسَبَت دَزی که بے عقل بَشه و تورای زِشت بُگه.

^۲ غَیرَت بَدُونِ عِلْم، خُوب نِییه

و کسی که عَجَله کُنه دَ خطا گِرِفَتار مُوشه.

^۳ جِهالتِ اِنسان، اُو ره گمراه مُوکنه،

ولے بعد ازو اِنسان قار کده خُداوند ره ملامت مُونه.

^۴ مال۔ و دولت دَ اِنسان دوستای کَلو پَیدا مُونه،

مگم غریبی حتی رَفیقِ نزدیک ره از آدم جدا مُونه.

^۵ شاهِدِ دروغگوی بے جِزا نَمُومنه

و کسی که دروغ تَیت کُنه دُوتا نَمِیتنه.

^۶ غَدْر کسا کوشِشِ مُونه دَ پیشِ آدمِ کلان رُوی کُنه،

و هر کس خوش دَره که دوستِ آدمِ سَخی بَشه.

^۷ تمامِ برارایِ آدمِ مُحتاج ازو نَفَرَتِ دَره

و دوستای شی ام ازو دُوری مُونه.

و هر چند که آدمِ مُحتاج دَ غُدْر۔ و۔ زاری از پُشتِ ازوا موره، اونا

اُو ره قبول نمونه.

^۸ کسی که دانایی ره حاصل مونه جان خور ره دوست دره

و کسی که قدرِ حکمت ره میدنه، اُو خوش بخت موشه.

^۹ شاهدِ دروغگوی بے جزا نمومنه

و کسی که تورهِ دروغ ره تیت مونه تَباه موشه.

^{۱۰} خُوب نییه که آدم بے عقل دَ عیش-و-نوش زندگی کنه،

یا ای که یگ غلام دَ سرِ بادارا حکمرانی کنه.

^{۱۱} عقلِ یگ آدم جَلوِ قارشی ره میگیره

و کسی که خطا های دیگرور ره نادیده میگیره، بزرگی خور ره نشو
میدیه.

^{۱۲} قارِ پادشاه رقمِ غرِشِ شیرِ آلی آسته،

مگم لطف-و-مهربانی شی مثلِ شبنم دَ بله علف.

^{۱۳} باچه بے عقل بلایِ جانِ آته خور آسته

و نِقِ نِقِ خاتونِ بانه طلبِ رقمِ چَقکِ دایمی وری.

^{۱۴} خانه و دارایی از بابه کلونا دَ میراث مومنه،

مگم خاتونِ دانا نِعمتِ خداوند آسته.

۱۵ ثَمبَلِي خَاوِ غَوُوج رِه دَ وَجُودِ مِيرِه،

و آدمِ جُورِبَغَلِ گُشَنه مُمَنه.

۱۶ كَسِي كِه حُكْمِ خُداوند رِه نِگاهِ كُنَه، دَ حَقِيقَتِ اُو زِنْدَگِي خُو رِه
نِگاهِ مُمَنه

و كَسِي كِه اُو رِه خَارِ حِسَابِ كُنَه، مُمُرِه.

۱۷ رَحْمِ كَدُو دَ يِگِ اَدَمِ غَرِيبِ مِثْلِ اَزِي اَسْتِه كِه يِگِ اَدَمِ دَ خُداوند
قَرَضِ بَدِيه

و خُداوند اِحْسَانِ شِي رِه پَسِ مِيدِيه.

۱۸ بَچَكِيچايِ خُو رِه تَرَبِيه كُو، چِرَا كِه اُمِيدِ اِصْلَاحِ شُدُونِ اَزِوا
اَسْتِه،

مَگَمِ هُوشِ خُو رِه بَگِيرِ كِه اونا رِه تَباهِ نَكُنِي.

۱۹ اَدَمِي كِه تُنْدَخُوبِي مُمَنه بِيَلِ كِه عاقَبَتِ خُو رِه بِنِگرِه؛

اِگِه اُو رِه خِلاصِ كُنِي اُو اَمِي كَارِ خُو رِه تَكَرارِ كَدِه موره.

۲۰ دَ پَنَدِ-و- نَصِيحَتِ گُوشِ بَدِي و اَزِ اِصْلَاحِ شُدُو بَدِ نَبَرِ

تا كِه بَلَدِه اَيْنَدِه دانا شُنِي.

۲۱ اِنْسَانِ نَقْشِه هَايِ كَلُو دَ دِلِ خُو دَرِه،

مَگَمِ تَنها مَقْصَدِ خُداوندِ عَمَلِي مُوشِه.

۲۲ زینتِ انسان لطف۔ و۔ محبت شی یه،

و آدمِ غریب از آدمِ دروغگوی کده بهتر آسته.

۲۳ ترسِ خداوند دَ انسانِ زندگی میدیه؛

کسی که از خداوند میترسه، سیر موشه و دَ هیچ بلا گرفتار نموشه.

۲۴ آدمِ ثمبل دستِ خو ره سونِ کاسه دراز مونه،

ولے حتی لغمه ره سونِ دانِ خو آورده نمیتنه.

۲۵ آدمِ لوده ره قمچی کوی گو تا که آدمِ نادو عبرت بگیره،

شخصِ فامیده ره سرزنش گو که او فامیده تر شنه.

۲۶ یگ باچه که قد آته خو بدرفتاری کنه و آبه خو ره از خانه بُر
کنه،

او شرم و رسوایی ره دَ بار میره.

۲۷ باچه مه، اگه از گوشِ کدونِ نصیحتِ دُوری کنی،

باخبر بش که از کلمه علم۔ و۔ دانشِ دُور شده گمراه موشی!

۲۸ شاهدِ فاسد۔ و۔ خرابِ دَ سرِ عدالتِ ریشخندی مونه

و آدمای بدکار از گناهِ لذتِ موبره، رقمی که یگ لغمه نان ره
قُورت کنه.

۲۹ قضاوت۔ و۔ جزا بلده ریشخندگرا تیار۔ و۔ آماده یه

و قَمچى بلده پُشتِ آدمایِ اَحْمَقْ - و - بَرِ عَقْلِ .

۲۰^۱ شرابِ انگورِ انسان ره ریشخندِ مونه و شرابِ قویِ باعثِ جنجالِ موشه؛

هر کسی که مُعتادِ شرابِ شنه، او دانا نیسته.

۲^۲ قارِ پادشاهِ رقمِ غُرَشِ شیرِ آلیِ آسته:

کسی که قارِ ازو ره بیره جان خور ره دَ خطرِ میندزه.

۳^۳ دُوری از جنجالِ عِزَت - و - سرافرازیِ یگِ شخصِ ره نشو میدیه،

مگم آدمِ جاهلِ زودِ جنگِ مونه.

۴^۴ آدمِ ثمبلِ زمینِ خور ره دَ مَوْعِ شیِ قلبه نمونه،

و دَ وختِ حاصلِ هر چی تلاشِ مونه، چیزی دَ دِستِ شیِ نمییه.

۵^۵ مقصدِ دلِ انسانِ رقمِ آوِ زیرِ چاهِ آلیِ آسته،

مگم آدمِ دانا میتنه که او ره بکشه.

۶^۶ غدرِ کسا خودِ خور ره وفادارِ فکرِ مونه،

مگم آدمِ قابلِ اِعْتِمادِ ره کی پیدا میتنه؟

۷^۷ آدمِ نیکِ دَ راستی - و - صداقتِ زندگیِ مونه

و اولادایِ شیِ بعدِ ازو خوشِ بختِ موشه.

^۸ پادشاه که دَ تَخْتِ قِضَاوَتِ مِيشِينِه،

قد چیمای خُو هر بدی ره از خُو بی جدا مُونه.

^۹ کی گفته میتنه که ”ما دلِ خُو ره پاک نِگاه کدیم،

و از خطا های خُو پاک شدیم؟“

^{۱۰} سنگای تَرَاو و اندازه های که غَلَط بَشِه،

خداوند از هر دُو شی بد مُوبره.

^{۱۱} حتی یگ بَجکیچه از رفتار خُو سِنخته مُوشه

که اعمال شی پاک-و-دُرست آسته یا نه.

^{۱۲} گوش ره بَلده سَنیدو و چیم ره بَلده دیدو،

هر دُو شی ره خداوند خَلق کده.

^{۱۳} اگه خاو ره دوست دَری، غَرِیب مُوشی،

پس بیدار بَش تا که از نان سیر شنی.

^{۱۴} خَرِیدارِ مال دَ دُکاندار مُوگه: ”بَد آسته، بَد آسته!“

و غَیْتیکه خَرِیده دُور رفت، مُوگه که ”أَجَب دَ جان شی زَدَم!“

^{۱۵} طَلّا و دانه ها غَدِر پَیدا مُوشه،

مگم زِبونِ پُر دَانِش مِثِلِ جَوَاهِرَاتِ قِیْمَتَبای، کم پَیدا یه.

۱۶ کسی که ضامنِ شخصِ بیگنه شده، کالای شی ره گِرو بگیر

و امو کالای شی ره مثلِ گِرو نگاه کو، چراکه او ضامنِ خاتونِ بیگنه شده.

۱۷ نانی که از راهِ دروغ د دست مییه شیرین آسته،

مگم عاقبت شی کام ره تلخ مونه.

۱۸ نقشه های خوره د مشوره دیگرو بکش

و بدونِ هدایت د جنگ نرو.

۱۹ آدم چغزک رازهای دیگرو ره تیت مونه،

پس قد آدم کلوگوی شِشت-و-برخاست نکو.

۲۰ کسی که آته و آبه خوره نالت کنه،

چراغ شی گل شده زندگی شی گور وری تریک موشه.

۲۱ میراثی که د آسانی د دست آمده بشه

د آخر برکت ندره.

۲۲ د دل خو نگوی: ”ما بدی ره قد بدی جواب میدم.“

توکل خوره د خداوند بکو و او توره نجات میدیه.

۲۳ خداوند از سنگای نادرست ترازو بد شی مییه

و ترازوهای غلط ام خوب نییه.

^{۲۴} راه های انسان ره خداوند تعیین مکنه،

پس انسان چطور میتنه که خود شی راه خو ره بفامه؟

^{۲۵} کسی که ابلک-و-ناسنجیده نذر د گردون خو بگیره

امکان دره که خود ره د دام بندزه.

^{۲۶} پادشاه دانا بدکارا ره از نیکوکارا جدا مونه

و د آخر بدکارا ره د زیر چرخ میندزه که گندم ره از کاه جدا مونه.

^{۲۷} وجدان انسان چراغ خداوند آسته،

که پگ رازهای تاشکی انسان ره معلومدار مونه.

^{۲۸} رحمت و راستی پادشاه، ازو حفاظت مکنه

و تخت پادشاهی شی د وسیله رحمت پایدار مونه.

^{۲۹} شان-و-شوکت جوانا قوت شی آسته

و عزت آدمای پیر موی سفید شی.

^{۳۰} ضربه ها و زخم ها، دل انسان ره از بدی پاک مونه،

ورده های شلاق خانه دل ره ستره مونه.

^{۲۱} دل پادشاه رقم آو جوی آلی د دست خداوند آسته،

هر طرف که بخایه، اُوره هِدایتِ مونه.

^۲ تمام راه های انسان دَ نظرِ خود شی راست آسته،

مگم خُداوند دِلِ اِنسانا ره آزمایشِ مونه.

^۳ دَ نظرِ خُداوند کارای نیک و باانصاف

از قُربانی کده زیادتَر قابلِ قَبول آسته.

^۴ چیمای مغرور و دِلِ پُرکبر

هر دُوی شی کِشتِ آدمای بدکار آسته و گناه حسابِ موشه.

^۵ نقشه های آدمِ تَلاشگر دَ زشی فایده میرسنه،

مگم عجله کدو باعثِ غریبیِ انسان موشه.

^۶ مال-و-دولتی که از دروغ گفتو دَ دستِ مییه،

رقمِ غُبارِ آلی آسته که صاحبِ خُوره طرفِ دامِ مرگ میکشنه.

^۷ ظلمِ آدمای بدکار اونا ره پای پاک تباه مونه،

چراکه اونا انصاف کدو ره رد مونه.

^۸ راهِ آدمِ گناه کار کج آسته،

مگم اعمالِ آدمِ پاک راست.

^۹ زندگی کدو دَ یگ گوشه بامِ بهتر آسته

از زندگی کدو قد خاتونِ جنجالی دَ یگ خانه.

۱۰ جانِ آدمِ بدکارِ بدی ره دوست دَره

و او دَ همسایه خُو رَحْم نَمُونه.

۱۱ از دیدونِ جزای آدمِ ریشخندگرِ آدمِ نادو حکمت یاد میگیره،

و آدمِ دانا از تربیه گرفتو صاحبِ معرفتِ موشه.

۱۲ خُدا عادلِ آسته و او خانهِ بدکار ره مینگره

و بدکارا ره دَ بلا گرفتار کده نابود مونه.

۱۳ کسی که گوش خُو ره از داد-و- فریادِ غریبا بند مونه،

او ام یگ روز داد-و- فریاد مونه، مگم کس گوش نَمیگیره.

۱۴ سَوغاتِ تاشکی آتیشِ قار ره تا میشنه

و رِشوتِ مَخفی خَشْمِ کَلو ره کم مونه.

۱۵ انصافِ بلدهِ آدمای نیک خوشی میدیه،

مگم باعِثِ ترس-و- وَحْشَتِ بدکارا موشه.

۱۶ کسی که از راهِ دانایی دُور موره،

او قد مُرده ها یگجای موشه.

۱۷ آدمی که عیش-و- نوش ره دوست دَره، غریبِ موشه،

و کسی که شراب و عیاشی ره خوش دَره، دولت‌مند نَمُوشه.

^{۱۸} بَدکار دَ عِوَضِ آدَمِ نِیکِ جَزَا مِینِگره

و آدمای فَریبکار دَ جای آدَمای دُرستکار.

^{۱۹} زِندگی کدو دَ بیابو بَهرتر آسته،

نَسَبَتِ دَ یِگِ جای شِشتو قد خاتونِ جَنگره و بَدخوی.

^{۲۰} خانِه آدَمِ دانا پُر از نِعمتای خُوب و روغونِ زیتونِ آسته،

مگم آدَمِ بے عقل اونا ره ضایع مونه.

^{۲۱} کسی که دَ پُشتِ صداقت و مِهربانی بگرده،

اُو صاحبِ زِندگی خوش، کامیابی و اِحترام موشه.

^{۲۲} یِگِ آدَمِ دانا میتنه شارِ آدَمای زورثو ره فَتَحِ کُنه

و قلعه ره که اونا دَرِشی اِعتِمادِ دَره، چپه کُنه.

^{۲۳} کسی که دان و زبون خُو ره نِگاه کُنه،

خود ره از سختی‌ها - و - مُشکِلاتِ حِفظِ مَوکُنه.

^{۲۴} آدمی که کِبری و مغرور بَشه، نام شی «ریشخندگر» مومنه؛

اُو دَ کِبر - و - غرورِ عملِ مونه.

^{۲۵} خواهشاتِ آدَمِ ثَمبِلِ باعِثِ نابودی شی موشه،

چراکه دستای شی کار کدو ره رد مُوکنه.

^{۲۶} او تمام روز د شوق-و-خیالپَلو غرق آسته،

د حالیکه آدم نیک د سخاوتمندی میدیه و چیزی ره از کس دریغ نمونه.

^{۲۷} خداوند از قربانی بدکارا نفرت دره،

خصوصاً اگه او قد نیت بد تقدیم شده بشه.

^{۲۸} شاهدِ دروغگوی نابود موشه،

مگم آدمی که حقیقت ره گوش میگیره، شاهدی شی پایدار مومنه.

^{۲۹} آدم بدکار بے چیم و پُر رُوی آسته،

مگم آدم راستکار راه خوره خوب میسنجه.

^{۳۰} هیچ حکمت، هیچ دانایی و هیچ مشوره نمیتنه

که د ضدِ خداوند عمل کنه.

^{۳۱} اسپ بلده روز جنگ تیار-و-آماده شده،

مگم پیروزی از طرفِ خداوند آسته.

^{۲۲} نام نیک از مال-و-دولتِ کلو بلندتر آسته،

و توفیق از طلا و نقره کده بهتر.

۲ یگرنگی غریب و سرمایه‌دار دزی آسته

که هر دوی شی ره خداوند خلق کده.

۳ آدم هوشیار خطر ره مینگره و خود ره تاشه مونه،

مگم آدم نادو پیش موره و خود ره گرفتار مونه.

۴ نتیجه بے کبری و ترس خداوند اینی آسته:

مال-و- دولت، احترام و زندگی.

۵ خارها و دامها د راه آدم کجرو وجود دره،

مگم کسی که جان خو ره نگاه کنه ازوا دور مومنه.

۶ باچه خو ره د راهی که باید بوره تربیه کو

و او تا غیت پیری خو امو راه ره ایله نمونه.

۷ آدم پولدار د سر غریب حکمرانی مونه،

و قرضدار غلام قرض دهنده یه.

۸ کسی که ظلم کشت کنه بلا-و- مصیبت درو مونه

و تیاق غضب شی از بین موره.

۹ خیر-و- برکت نصیب آدم دستواز موشه،

چراکه د فقیرا-و- غریبا از نان خو میدیه.

۱۰ آدم ریشخندگر ره از منطقه بُرگو تا که جنجال از بین بوره،

و حتی نزاع و دَو زدو ام خلاص موشه.

۱۱ کسی که دل پاک ره دوست میدنه، توره شی مهربو آسته؛

دمزی دلیل پادشاه ام دوست ازو موشه.

۱۲ چیمای خداوند دانایی ره نگاه مونه،

مگم تورای فریبکارا ره باطل.

۱۳ آدم ثمبل موگه: ”د برو شیر آسته؛

اگه د کوچه بورم مره موکشه!“

۱۴ گب دان خاتون بدکار رقم یگ چاه آلی غوج آسته

و کسی که د غضب خداوند گرفتار موشه دمزو چاه موخته.

۱۵ جهالت د دل هر بچکیچه پیچ خورده،

مگم تیاق سرزنش او ره از شی دور مونه.

۱۶ کسی که د بله غربیا ظلم مونه تا سرمایه خو ره کلو کنه

و کسی که د پولدارا تحفه میدیه، هر دوی شی د آخر محتاج موشه.

۱۷ گوش خوره وازگو و تورای آدمای دانا ره بشنو؛

هوش-و-دل خوره د تعلیم ازمه آموخته گو،

۱۸ چُون حِفْظِ كِدُونِ اِزْوَا دَ دِلِ

و جَارِي كِدُونِ اِزْوَا دَ لَبِ لِدَتِ بَخْشِ اَسْتَه.

۱۹ اینه، امی چیزا ره ما امروز دَز تُو یَا دَدُم

تا که اِعْتِمَاد-و- تَوَكَّلِ تُو دَ خُداوند بَشَه.

۲۰ آیا ما دَز تُو سی مِثَالِ نُو شْتَه نَکَدِیم؟

اُو مِثَالِ هَا پُر از مَشَوْرَه و دَانایی اَسْتَه،

۲۱ تا تورا ی حَقِیْقَتِ و رَاسْتی ره دَز تُو دَرَسِ بَدُم

و تا که بَتَنی دَ اَمْرُو کَسای که تُو ره رَیی کَدَه، جَوَابِ هَا ی رَاسْتِ ره بُوگی.

۲۲ اَدَمِ غَرِیبِ ره چُوْر-و- چَپَاوُلِ نَکُو که اُو مُفَلِیسِ اَسْتَه

و حَقِ بَیْچَاْرَه گُو ره دَ مَحْکَمَه پَایْمَالِ نَکُو،

۲۳ چَرا که خُداوند دَعْوایِ اِزْوَا ره فَایْصَلَه مُوکَنَه

و کَسای که اونا ره چُوْر کَدَه بَشَه، خُداوند اونا ره اَم چُوْر مُونَه.

۲۴ قَدِ اَدَمِ تُنْدِ خُو ی شِشْت-و- بَر خَاسْتِ نَکُو

و قَدِ شَخْصی که زُو د قَارِ مُوْشَه رَفِیْقِ نَشُو،

۲۵ تا که دَ رَا هَا ی اِزْوَا نَرُو ی

و جان تُو دَ دامِ گِرِفَتارِ نَشْنَه.

^{۲۶} ضامِنِ کَسِ نَشُو

و یگو چیزِ خُو ره بَلدِه کَسِ دِیگِه گِرَو نَدی.

^{۲۷} چُون اگِه چیزِی نَدَشْتَه بَشی که قرضِ شی ره بَدی،

اونا حتّی لیاف و توشک تُو ره از زیرِ پای تُو جَم کده موبَره.

^{۲۸} پُلوانی ره که اجدادِ تُو از قدیمِ نشانی کده، اُو ره

تَغیرِ نَدی.

^{۲۹} اُمُو کَسِ ره مینگری که دَکارِ خُو قابلِ آسته؟

اُو آدمِ نَه دَ پیشِ نفرایِ عام،

بَلکِه دَ حُضُورِ پادشاهِ ها بَلدِه خِدْمَتِ ایسته موشه.

^{۲۳} ^۱ وختیکه قد یگِ حکمرانِ دَ سرِ دِستَرخو می شینی،

دَ باره چیزایِ که دَ پیشِ رُوی تُو چینده یه خُوبِ فِکِر کُو.

^۲ و اگِه آدمِ پُرخورِ آستی

کاردِ ره دَ بَلِه گُلُونِ خُو بیل

^۳ و دَ خوراکِ هایِ مَزدارِ شی سُخِ نَشُو،

چُونِ اِمکانِ دَره که قد ازیِ نانِ یگو چالِ بَشه.

۴ بلده پُولدار شُدو خود ره خار-و-زار نَکُو؛

حتی دَ باره شی فکر ام نَکُو.

۵ وختیکه دَ سرِ امزُو چیزا چیم سُرخ مُونی، اونا از پیش تُو گم
مُوشه،

چراکه مال-و-دَوْلَت بلده خُو پَر میکشه

و مثلِ بُرگجِ اَلی سُونِ آسمو پَر زده موره.

۶ از نانِ آدمِ مُوزی نَخور

و دَ بله خوراکای مَزدار شی سُخ نَشو،

۷ چُون اُو دَ دِلِ خُو همیشه دَ باره هر چیز حساب میگیره،

اُو دَز تُو مُوگه: ”بُخور و وُچی کُو،“

مگم ای ره از تی دِلِ خُو نَموگیه.

۸ لُغمه ره که خوردی اِسْتِفراقِ مُونی

و تَشکُر-و-خیر بِنگری که دَزو گُفتی بَر باد مُوشه.

۹ دَ حُضُورِ آدمِ بے عقلِ گب نَزو،

چراکه اُو تورای حَکیمانِه تُو ره خار حساب مُونه.

۱۰ پُلوانِ زمی ره که از قَدیم نشانی شُدِه تَغییر نَدی

و زمينِ يَتِيْمَا رِه قَبْضَه نَكُو،

^{۱۱} چراکه پُشتِيَوَانِ ازوا قُدْرَتِ مَندِ آسْتَه

و قد ازتُو دَ دَعُوا كدو بَلَدِه حَقِ ازوا مَحْكَمِ ايسْتَه مُوشَه.

^{۱۲} دِلِ خُو رِه طَرْفِ نَصِيْحَتِ - و - دَانَايِي مَائِلِ كُو

و گوشِ خُو رِه طَرْفِ عِلْمِ - و - مَعْرِفَتِ.

^{۱۳} از نَصِيْحَتِ - و - سِرزَنَشِ كدو نِ بَاچِه خُو كوتاهِي نَكُو؛

اگَه اُو رِه قَد چَوْبِ بَزَنِي، اُو نَمُوْمَرَه.

^{۱۴} چُونِ وختِيَكِه اُو رِه قَد چَوْبِ مِي زَنِي،

جانِ شِي رِه از دُو زَخِ نِجَاتِ مِيدِي.

^{۱۵} بَاچِه مَه، اگَه حِكْمَتِ دَ دِلِ تُو بَشَه،

دِلِ اَزْمَه اَمِ خُوشِ مُوشَه.

^{۱۶} رُوحِ - و - رَوَانِ مَه خُوشِي مُونَه،

وختِيَكِه لَبَايِ تُو دَ رَاسْتِي تَوْرَه مُوگَه.

^{۱۷} نَه اَيْلِ كِه دِلِ تُو حَسَدِ خَطَاكَارَا رِه بُوخُورَه،

بَلَكِه شُوقِ دِلِ تُو تَمَامِ رُوزْهَا تَرَسِ خُداوَنْدِ بَشَه.

^{۱۸} چُونِ دَمَزِي رَقْمِ آيَنْدِه تُو خُوبِ مُوشَه

و اُمید تو از بین نَموره.

^{۱۹} باچه مه، گوش کُو: هوشیار۔ و۔ دانا بَش

و دِل خُوره دَ راهِ راست هِدایتِ بَدی.

^{۲۰} از جُمْلِه آدمايِ شرابی

و نفرای پُر خور نَبَش،

^{۲۱} چراکه آدمِ شرابی و شِکَم پَرست مُحتاجِ موشه

و خاوشلِگی اونا ره مَفلسِ مونه

تا اندازه که اونا خود ره قد کالایِ دُنْده مَپوشَنه.

^{۲۲} نَصِيحَتِ آتِه خُوره گوشِ بَگیر که او تُو ره پَیدا کده

و آبه خُوره که پیر شد، خار۔ و۔ حقیرِ حِسابِ نَکُو.

^{۲۳} راستی ره بَخر و او ره سَودا نَکُو؛

حِکمت، اَدب و دانایی ره حاصِلِ کُو.

^{۲۴} آتِه اولادِ صالح۔ و۔ صادقِ غَدَر خوشی مونه،

و کسی که صاحبِ باچه دانا بَشه، او خوشحالِ موشه.

^{۲۵} بیل که آتِه و آبه تُو شاد بَشه،

و آبه که تُو ره زَیده، دَز تُو اِفْتخارِ کُنه.

۲۶ باچہ مه، دلِ خورہ دَز مه بستہ کو

و چیمای تو از راه های مه دُور نشنه،

۲۷ چُون خاتُونِ بَدکارِ رَقْمِ یَگِ چُقُورِی تاتُو اَلی اَسْتَه

و زَنِ فاحِشَه مِثْلِ یَگِ چاهِ تَنگِ.

۲۸ اُو مِثْلِ دُزِ وری دَگِیْتَه یَه

و تعدادِ بے ایمانا ره دَ مینکلِ مَرِدا کَلو مُونَه.

۲۹ کی ناله دَرَه؟ کی غَم۔ و۔ غُصَه دَرَه؟

کی جنجالِ دَرَه؟ کی شِکایَتِ دَرَه؟

کی زَخمایِ بے عِلَّتِ دَرَه؟

و کی دَ چیمایِ خُو سُرخِی دَرَه؟

۳۰ اُو کَسایِ که دایمِ شرابِ مُخورَه

و اُونایِ که دَ پُشتِ شرابِ گُشُدَه میگردَه.

۳۱ دَ شرابیِ که رَنگِ شیِ سُرخِ شُدَه و دَ مَنَه پیلَه جَلجَلِ مُونَه دِلِ خُو
ره بستَه نَکو،

چرا که اُو دَ نَرَمیِ از گُلُونِ تُو تاهِ مورَه

۳۲ و دَ آخِرِ رَقْمِ مارِ وریِ تُو ره میگزَه

و مِثْلِ كَبْجَه مَار تُو رِه نِش مِيزَنَه.

^{۳۳} چِمای تُو چِزای عَجِیب رِه مِنگرِه

و دِل تُو دَ خِیالاتِ کَجِجِ آنَدِشَه مُونَه.

^{۳۴} تُو رَقْمِ کِسی جُور مُوشی کِه دَ مَنَه دریا خاو مُونَه

و مِثْلِ کِسی کِه دَ بِلندتَرین جای کِشتی اِستراحت مُونَه.

^{۳۵} و تُو مُوگی: ”مَرَه زَد، مِگَم ما دَرَد رِه نَفامِیدُم.

مَرَه عذاب کَد، لیکِن احساس نَکدوم.

پس کِی ازی حالت بیدار مُوشُم

تا کِه یِگ پیلَه دِیگَه ام وُچی کُنُم؟“

۲۴ ^۱ قَد آدَمای خراب هَمچِشَمی نَکُو

و آرزو نَکُو کِه قَد ازوا شِشَت-و- بَرَخاست کُنِی،

^۲ چِرا کِه دِلِ ازوا دَ فِکِرِ ظَلَم کدو اَسْتَه

و لَبای ازوا دَ بارَه شَرارتِ توره مُوگَه.

^۳ خانَه دَ وَسِیلَه حِکْمَت-و- دَانِش جُور مُوشَه

و دَ سِرِ دَانایی اُسْتوار مُومَنَه،

^۴ و دَ وَسِیلَه عِلْم-و- دَانایی اُتاقای شی

از هر رقم سامانای خوب و قیمت‌بای پر موشه.

^۵ آدم دانا قدرت شی کلو یه

و آدم دانشمند قوت شی زیاد شده موره،

^۶ چون بلده جنگ کدو رهنمایی درست لازم دری،

و مشاورا که کلو بشه، پیروزی-و- کامیابی حاصل مونی.

^۷ آدم جاهل دست شی د حکمت نمیرسه؛

او د مجلسا هیچ چیزی بلده گفتو ندره.

^۸ کسی که د فکر بدی کدو آسته،

او ره آدم فتنه‌گر موگه.

^۹ نقشه های احمقانه پر از گناه آسته

و مردم از ریشخندگر بد موبره.

^{۱۰} اگه د روز سختی، سستی-و- بی‌جراتی کنی،

طاقت تو کم-و- ضعیف موشه.

^{۱۱} کسای ره که ناحق د مرگ محکوم شده بشه، نجات بدی

و از خلاص کدون کسای که ناحق سون اعدام برده موشه، دریغ نکو.

۱۲ اگه بُگی: ”موازی توره خبر ندستی.“ آیا او کسی که دلِ انسانا ره مینگره، نیت تو ره نموفامه؟

و خداوند که نگاهوانِ جان تو آسته، از پگِ فکرای تو آگاه نییه؟
یقین گو که او هر کس ره د اندازه اعمال شی اجر میدیه.

۱۳ باچه مه، از عسل بخور چون چیزی خوب آسته،

و از شهدِ غلبلکِ زمبورِ عسل که کام تو ره شیرین مونه، مزه گو؛

۱۴ پس ای ره باید بفامی که حکمت ام بلده جان تو امی رقم
شیرین آسته،

و اگه او ره پیدا کنی آینده تو خوب موشه
و امید تو از بین نموره.

۱۵ ای آدم بدکار، د گیتِه آدمِ صادق نشی

و خانه ازو ره خراب نکو،

۱۶ چون آدمِ صادق حتی اگه هفت دفعه بفته، باز ام باله موشه،

مگم بدکارا گرفتارِ بلا شده سرنگون موشه.

۱۷ وختیکه دشمنون تو چپه موشه خوشی نکو

و غیتیکه او موفته د دل خو خوشحال نشو،

۱۸ نشنه که خداوند ای کار تو ره بنگره و د نظر شی بد بییه

و اُو قار خوره از بِلِه آدمِ بدکار دُور کُنه.

^{۱۹} از خاطرِ آدمای شَریر رَنج نَبَر

و قد بدکارا بَخیلی نَکُو،

^{۲۰} چراکه آدمِ بد آینده نَدَره

و چِراغِ آدمای بدکار گُل مُوشه.

^{۲۱} باچِه مه، از خُداوند و پادشاه بترس

و قد آدمای سرکش هم دِست نَشُو،

^{۲۲} چُون اولغَه تله تباهی دَ سرِ ازوا مییه

و کس نَمیدَنه که خُداوند یا پادشاه چی بلا ره دَ سرِ ازوا میره.

^{۲۳} اینیا ام توره های آدمای حکیم و دانا آسته:

دَ قضاوتِ طرفداری کدو کارِ خوب نییه.

^{۲۴} کسی که دَ آدمِ بدکار بُگه: ”تُو بی گناه آستی.“

از اُو کس مِلتِ ها بد مُوبَره و قوما اُو ره نالتِ مُونه.

^{۲۵} مگم اُو کسای که بدکارا ره محکومِ مُونه، خوش بختی نصیب

شی مُوشه

و ام بَرکتِ پیریمو دَزوا دَدَه مُوشه.

رقمِ ماخِ کدونِ دوستِ صَمیمیِ آلیِ آسته.

۲۷ اولِ فکرِ خو ره دَ بِلِه زمینا و کِشتِ - و - کارِ خو بَگیر

و بعد ازو دَ فکرِ خانه آباد کدونِ خو شو.

۲۸ دَ ضِدِ همسایه خو شاهیدی دروغِ ندی

و قد تورایِ خو او ره بازیِ ندی.

۲۹ ایطورِ نگوی ”امو رقمِ که او دَ ضِدِ ازمه کده،

ما ام دَ ضِدِ ازو امو رقمِ مونم

و دَ مُطابِقِ عملِ شی عملِ مونم.“

۳۰ ما از گوشه کِشتِ آدمِ ثمبل

و از پالویِ باغِ انگورِ آدمِ کم عقل تیر شدُم

۳۱ و دیدُم که دَ تمامِ جای شی خار سوز کده

و علفایِ پوجیِ زمی ره گِرفته

و دیوالِ سنگی شی چپه شده.

۳۲ پس ما توخ کده فکر کدم

و چورت زده ای درس ره یاد گِرفتم:

۳۳ اگه دِسْت بِلَه دِسْت مِشِينِی،

گاهِی دَ خاو موری، گاهِی دَ اورگیله،

۳۴ اوخته غریبی مِثِلِ راهزن

و اِحْتِیاجِی رِقْمِ آدَمِ مُسَلِّحِ دَ بِلَه تُو مِییه.

۲۵^۱ اینیا بَخْشِ دِیگِه مَثَلِ های سُلَیْمَانِ پادشاه یَه

که نفرای حَزْقِیاه پادشاه یَهُودا اُونَا ره رُوی نویسی کده:

۲ تاشه کدونِ بعضی رازها یکی از عِظْمَتِ-و-بُزُرگی خُدا آسته،

مگم بُزُرگی پادشاه ها دَ بَی بُردونِ بعضی مسائل، معلومدار موشه.

۳ اَمُو رِقْمِ که دِسترسِی دَ بِلندی آسمو و دَ غَوُچِی زمی ناممکن آسته،

بَی بُردونِ دِلِ پادشاه ها ام اِمکان نَدَره.

۴ مَوادِ ناپاک ره از نُقره جدا کُو

تا زَرگر ازو یِگ ظرف جور کنه.

۵ آدَمِ بَدکار ره از پِیشِ پادشاه دُور کُو

و تَخْتِ پادشاه دَ صِداقتِ-و-راستی پایدار مومنه.

۶ خود ره دَ حُضُورِ پادشاه پِیشِ پِیشِ نَکُو

و دَ جای مردُمِ بُزُرگ ایسته نَشُو.

۷ بہتر آستہ کہ دَز تُو گُفْتہ شُنہ: ”بالہ تر بیہ“

نِسْبَتِ دَزی کہ تُو رہ از پیشِ شَخْصِ بَزْرگ

کہ چِمای تُو اُو رہ دِیدہ، دُور کُنہ.

۸ دِسْتی بَلدہ دَعوا کدو دَ محکمہ نَرُو،

نَشْنہ کہ آخِرِ کار ہَمسایہ تُو، تُو رہ شَرْمِندہ کُنہ.

پس دَ اُو غَیْت تُو چِی جَوَاب مِیدی؟

۹ وختیکہ قَد ہَمسایہ خُو دَعوا مُونی

رازِی رہ کہ دَ بارہ ہَمسایہ خُو از آدمِ دِیگہ شِنیدے، فاش نَکُو،

۱۰ نَشْنہ کہ دِیگہ کس بِشَنوہ و تُو رہ مَلامَت کُنہ

و بَدنامی از بِلہ تُو دُور نَشْنہ.

۱۱ توره کہ دَ جَای شی گُفْتہ شُنہ،

رَقْمِ ثَوْتہ ہای طِلا وَری آستہ کہ دَ بِلہ چِیزی نُقْرِیبی کار شدہ.

۱۲ نَصِیْحَتِ آدمِ دانا بَلدہ کسی کہ گوشِ شِنُوا دَرہ

رَقْمِ حَلَقِہ طِلا و جَوَاهِرَاتِ آلِی آستہ.

۱۳ قاصِدِ صَادِقِ۔ و۔ وفادار

مِثْلِ اَوِ یَخِ دَگرمی تَایستو

جانِ اُو کسای ره تازه مُونه که اوره ری کده.

^{۱۴} کسی که از سخاوتمندی خو لاف میزنه،

مگم د کس چیز نمیدیه

رقم باد و آورِ بی بارش آلی آسته.

^{۱۵} آدم با حوصله میتنه که حاکم ره قناعت بدیه

و زیون نرم میتنه حتی استغو ره میده گنه.

^{۱۶} اگه عسل پیدا کدی، د اندازه شی بخور،

چراکه ممکنه دل بد شده استفراق کنی.

^{۱۷} پای خو ره از رفتون کلو د خانه همسایه خو بگیر،

نشئه که او از تو بیزار شئه و بد شی بیه.

^{۱۸} کسی که د باره همسایه خو شاهدی دروغ بدیه،

مثل تورزی، شمشیر و تیر تیز وری آسته.

^{۱۹} اعتماد د آدم خاین د روز سختی

رقم دندون لُق و پای لرزو آلی آسته.

^{۲۰} بیت خاندو د آدم غمگین

مثل ازی آسته که کالای یگ نفر ره د روز یخی از جان شی بر کنی

و تُرشی ره دَ بِلَه شوره خاک بِنْدزی.

۲۱ اگه دُشمون تُو گُشنه یَه، دَزُو نان بیدی،

و اگه تُشنه یَه، آو.

۲۲ چُون قد امزی کار قوغ های آتِش ره دَ بِلَه تولغِه شی کوڈ مُونی،

و خُداوند اَجِرِ امزی عمل تُو ره دَز تُو میدیه.

۲۳ امو رَقْمِیکه بادِ شمال مییه و بارشِ ره میره،

امو رَقْمِ زبونِ غِیْبَتِ گوی ام قار- و- خَشَمِ ره دَ بار میره.

۲۴ زِندگی کدو دَ یِگِ گوشه بام بهتر آسته

از زِندگی کدو قد خاتونِ جنجالی دَ یِگِ خانه.

۲۵ خَبرِ خوشی که از مُلکِ دُور مییه،

مِثَلِ ازی آسته که آوِ یَخِ دَ جانِ تُشنه لب میرسه.

۲۶ آدمِ صادقِ که خود ره دَ پیشِ آدمِ بدکارِ خَمِ مُوکنه

رَقْمِ خِڈِ کدونِ آوِ چشمه و یا غُٹولِ کدونِ آوِ چِشمِه بُلْبُلَاغِ آسته.

۲۷ امو رَقْمِیکه خوردونِ عَسَلِ غَدْرِ شی خُوبِ نییه،

از مردُمِ تَوَقُّعِ کدونِ تَعْرِیْفِ و تَوَصِیْفِ ام خُوبِ نییه.

۲۸ کسی که دَ سِرِ نَفْسِ خُو حَاکِمِ نییه،

اُو رقمِ شارِ بے دیوال۔ و۔ بے دفاعِ وری آستہ۔

۲۶^۱ اُمُو رقمیکہ برفِ باریدو دَ تایستو و بارشِ دَ فصلِ درُو
خوبِ نییہ،

پسِ احترامِ کدو دَ آدمِ بے عقلِ امِ سَمِ نَمییہ۔

۲^۲ اُمُو رقمِ کہ مَرغکِ دَ وختِ پروازِ کدو بالکِ میزنہ
و غُچی دَ وختِ پَر زِدو دَ جایِ نَمیشینہ،

اُمُو رقمِ نالتِ بے دلیلِ امِ دَ سرِ کسِ نَمیشینہ و تاثیرِ ندرہ۔

۳^۳ قَمچی بَلدہِ اَسپ، نُختہ بَلدہِ خَر

و اَدبِ چوبِ بَلدہِ پُشتِ آدمایِ بے عقلِ آستہ۔

۴^۴ دَ سَوَالِ اَدَمِ بے عقلِ جَوَابِ بے عقلیِ نَدی،

نَشَنہ کہ تُو امِ رقمِ ازوِ وریِ شُنی۔

۵^۵ اَدَمِ بے عقلِ رَہ دَ مُطابِقِ بے عقلیِ شیِ جَوَابِ بَدی،

تا کہ اُو خودِ خُو رَہ داناِ حِسَابِ نَکُنہ۔

۶^۶ کَسی کہ پَیغامِ رَہ دَ دِستِ اَدَمِ بے عقلِ رَبیِ مُونہ،

اُو رقمِ امزُو کَسی آستہ کہ پایِ خُو رَہ مَنٹی کدہ

یا یگِ پیلہ زہرِ رَہ وُچی کدہ بَشہ۔

۷ مثلِ که از دانِ آدمِ بے عقلِ بُرِ مُوشه،

رقمِ پایِ هایِ شلِ وَریِ سُستِ -و- بے حرکتِ آسته.

۸ احترامِ کدوِ دَ آدمِ بے عقلِ،

مثلِ سنگِ ایشتوِ دَ پَلْخموِ یه.

۹ مثلِ که از دانِ آدمِ بے عقلِ بُرِ مُوشه

رقمِ خاریِ آسته که دَ دِسْتِ آدمِ نِشه گورِ مورِه،

یعنی بے تاثیرِ آسته.

۱۰ کسی که آدمِ بے عقلِ یا آدمِ راهِروِ ره دَ وَظیفه مُمَرَرِ مُونه

رقمِ میرگنِ بے تَجْرِبِه وَریِ آسته که تیرِ شیِ هر کسِ ره اَوگارِ مُونه.

۱۱ اُمُوِ رقمِ که سگِ دَ بِلِه قیِ کَدگیِ خُوِ پسِ مییه

آدمِ بے عقلِ امِ بے عقلیِ خُوِ ره تِکرارِ مُونه.

۱۲ اُمُوِ آدمِ ره مینگریِ که دَ نَظَرِ خودِ خُوِ داناِ آسته؟

نِسَبَتِ دَ امزُوِ نفرِ بلدهِ آدمِ بے عقلِ اُمیدِ کَلوَتَرِ آسته.

۱۳ آدمِ ثَمبِلِ مُوگه: ”دَ راهِ شیرِ آسته!

شیرِ دَ کُوچهِ ها و بازارِ میِ گرده!“

۱۴ درگه دَ سِرِ لَخکِ خُوِ دَوَرِ مُوخوره،

و ثَمْبِل دَ بِلَه جَاگِه خُو.

^{۱۵} آدمِ ثَمْبِل دِسْت خُو رِه دَ کَاسِه دِرَاز مُونِه؛

مِگَم از بَس که کَلو سُسْتِه، اُو رِه پَس دَ دَان خُو بُرْدِه نَمِیْتَنِه.

^{۱۶} آدمِ ثَمْبِل دَ نَظَر خُو هُوشِیَارْتَر

از هَفْت نَفَرِ اَسْتِه که جَوَابِ عَاقِلَانِه مِیْدِیِه.

^{۱۷} آدم که دَ یِگُو دَعَوَا مُدَاخِلِه کُنِه که مَرَبُوط دَ خُود شِی نَبَشِه،

رَقْمِ شَخْصِی اَسْتِه که از گُوشای کُنْه گِرِفْتِه کَش مُونِه.

^{۱۸} آدمِ دِیُونِه که تِیْرهای آتِشِی

و کُشْتَنی رِه ایلِه مُونِه،

^{۱۹} مِثْلِ امْرُو آدمِ اَسْتِه که هِمَسَایِه خُو رِه بَازِی مِیْدِیِه

و بَعْد ازُو مُوگِه: ”ما خُو شوخِی کَدُم!“

^{۲۰} از نَبُودُونِ خَاشِه آتِشِ گُلِ مُوشِه،

از نَبُودُونِ آدمِ بَدگُوی جَنجَالِ خِلاصِ مُوشِه.

^{۲۱} رَقْمِی که زُغَالِ بَلْدِه قُوغ و خَاشِه بَلْدِه آتِشِ اَسْتِه،

اُمُو رَقْمِ آدمِ فِتنِه گَر بَلْدِه جَنگِ - و - جَنجَالِه.

^{۲۲} توره های آدمِ شِیْطُو رَقْمِ لُغْمِه های خُوراکِ مَزِه دَارِ اَسْتِه

که قُورت موشه و دَ وجودِ اِنسانِ مُومَنه.

^{۲۳} رقمی که طوس، رُوی دُرُشتِ ظرفِ گِلی ره لَخشم مُونه،

اُمُو رقمِ لبایِ لَخشمِ امِ بَدیِ هایِ دِلِ ره تاشه مُونه.

^{۲۴} آدمِ بَد، نَفَرَتِ -و- کِینهِ خُو ره قدِ لبایِ خُو پوشِ مُونه،

دَ حالیکه دِلِ شیِ پُر از فَریبِ -و- چالِ آسته.

^{۲۵} هر چند که توره ازو نَرَمِ -و- چَرَبِ بَشَه، دَزُو باوَرِ نَکُو،

چراکه دَ دِلِ شیِ هفت چیزِ نَفَرَتِ اَنگیزِ وجودِ دَره.

^{۲۶} هر قدر که نَفَرَتِ ازو قدِ حِیلَه -و- نِیرَنگِ تاشه شُنَه،

باز امِ بَدیِ شیِ دَ پِیشِ مَرُدُمِ معلُومدارِ موشه.

^{۲۷} کسی که دَ دِیگا چاهِ بَکَنه، خودِ شیِ دَمزُو چاهِ موفته

و کسی که سُونِ دِیگه کسِ سَنگِ لولِ مِیدیه، اُمُو سَنگِ پَسِ دُورِ خورده دَ خودِ شیِ مُوخوره.

^{۲۸} دروغِ گُفتو دَ حَقِیقتِ نَفَرَتِ کدو از مَرُدُمِ آسته

و نَتیجَه چا پُلُوسی خرابیِ آسته.

^{۲۷} ۱ دَ باره صَباحِ خُو پُفِ -و- پِئاقِ نَکُو،

چراکه نَمِیدنیِ صَباحِ چیِ واقِعَه موشه.

۲ بیل که نفرِ دیگه از تو تعریف کنه، نه که دانِ خود تو،

و یگو شخصِ دیگه تو ره خوب بگه، نه که زیونِ خود تو.

۳ سنگِ گِرنِگِ آسته و ریگِ و زَندار،

مگم تَحْمَلِ آدَمِ جاہِلِ که دیگرو ره تَشِ مُوکُنِه از هر دُو کده
سخت تره.

۴ قار پُر از ظلمِ آسته و غَضَبِ مِثْلِ سِیلِ،

مگم کی میتنه دَ برابرِ همچِشِمی ایسته شنه؟

۵ سرزَنشِ عَلیّی

از مُحَبَّتِ تاشکی بهتر آسته.

۶ زَخْمای که از طرفِ دوست دَ وجودِ مییه از وفاداری شی آسته،

مگم ماخِ های کَلونِ دُشمو، از دُشمنی شی.

۷ کُورِه سیرِ حتی از عَسَلِ امِ بَدِ شی مییه،

مگم بَلدِه آدَمِ گُشنِه هر چیزی تلخِ امِ شیرینه.

۸ آدَمِ که از خانِه خُو دُور و سرگردو مُوشه،

رَقِمِ مُرغاکِ اَلّی آسته که از وارِ خُو دُور شده بَشه.

۹ روغو و عَطَرِ دِلِ ره خوشِ مُونه،

و مشوره که از تی دل دوست بشه، شیرینه.

۱۰ دوستِ خود خوره و دوستِ آته خوره هیچ غیت ایله نکو،
و دَ وختِ مُصیبت دَ خانه برار خورنو.

همسایه نزدیک از برارِ دُور کده بهتر آسته.

۱۱ باچه مه، دانایی ره یاد بگیر و دلِ مره خوش کو،

تا کسای که میخایه مره ملامت کنه، جواب شی ره بدیم.

۱۲ آدم هوشیار بلا ره مینگره و خود ره تاشه مونه،

مگم آدم نادو پیش موره و خود ره گرفتار مونه.

۱۳ کسی که ضامنِ شخصِ بیگنه شده، کالای شی ره گرو بگیر

و امو چیز شی ره مثلِ گرو نگاه کو، چرا که او ضامنِ خاتونِ بیگنه
شده.

۱۴ کسی که صباح گاه باله شده د دوست خو د آوازِ بلند دُعای خیر
مونه،

دُعای شی بلده خود شی نالت حساب موشه.

۱۵ خاتونِ جنجالی و چَقکِ دوام دار د روزِ بارش،

هر دوی شی یگ رقم آسته.

۱۶ کسی که میخایه ازو جلوگیری کنه

رقم کسی آسته که میخایه دم باد ره بگیره،

یا ای که روغو ره قد چنگل دست خو بگیره.

^{۱۷} امو رقم که آیین، آیین ره تیز مونه،

یگ آدم ام میتنه عقل-و-هوش دوست خو ره تیز کنه.

^{۱۸} کسی که درخت انجیر ره پرورش مونه از میوه شی موخوره،

و کسی که آرباب خو ره خدمت مونه، او صاحب آبرو موشه.

^{۱۹} رقمی که آو روی انسان ره نشو میدیه،

امو رقم دل انسان ام اصلیت شی ره نشو میدیه.

^{۲۰} رقمی که عالم مُردا و دوزخ هیچ وخت سیر نموشه،

امو رقم چیمای انسان ام سیر نموشه.

^{۲۱} جام زرگری بلده نُقره آو کدو و دُکو بلده آزمایش طِلا یه،

مگم انسان از دان صِفَت گر خو شِنخته موشه.

^{۲۲} آدم جاهل ره حتی اگه قد دانه باب قتی

د منه اوغور اندخته قد دسته شی بُکوی،

باز ام جهالت شی گم نموشه.

^{۲۳} د حال رَمه خو خوب هوش خو ره بگیر

و د بِلَه گِلَه خُو تَوَجَه كُو،

^{۲۴} چراکه مال-و- دولتِ دُنیا دایمی نییه،

و تاج-و- تَختِ یگ پادشاه ام تا اَبَد بِلَدِه نسل شی باقی نَمُونَه.

^{۲۵} وختیکه علف تامو شد،

حاصلِ نو سوز مونه و علفِ کوهستو درو موشه،

^{۲۶} او غیت گوسپندو بِلَدِه کالای تُو پاشم میدیه،

و فروشِ نکه ها، قِیمَتِ زمی خَرِیدو ره بِلَدِه تُو تیار مونه،

^{۲۷} و شیرِ بزا بِلَدِه خوراکِ خود تُو و خوراکِ خانوار تُو

و ام بِلَدِه پرورشِ کنیزای تُو بس مونه.

۲۸ ^۱ بدکارا دوتا مونه د حالِ که هیچ کس اونا ره دُمبال نَمونه،

مگم آدمای صادقِ رقمِ شیرِ آلی دلاور آسته.

^۲ اگه یگ مُلک دُچارِ فِسادِ شُنه، حُکمرانای شی زیاد موشه؛

لیکن یگ رهبرِ هوشیار و دانا مَمَلکَتِ ره اُستوار-و- آرام نِگاه
مونه.

^۳ حاکمِ پست که د بِلَه غریبا ظلم مونه

رقم بارش تیز وری آسته که حاصلات ره از بین موبره.

۴ کسای که شریعت ره ایله مونه، اونا بدکارا ره صفت مونه،

لیکن کسای که از شریعت اطاعت مونه، د خلاف بدکارا د حال مبارزه آسته.

۵ بدکارا ارزش عدالت ره نمیدنه،

مگم کسای که د جستجوی خداوند آسته تمام چیز ره موفامه.

۶ آدم غریب که درستکار بشه

از آدم پولدار که بیراه بشه، بهتر آسته.

۷ کسی که از شریعت اطاعت مونه، باچه دانا یه،

مگم کسی که قد آدمای خراب اندیوال آسته، آته خوره رسوا مونه.

۸ کسی که مال-و- دولت خوره از راه سودخوری-و-

منفعت جویی د دست میره،

او ره بلده کسی جم موکنه که او د غریبا رحم دره.

۹ آدمی که گوش خوره از شنیدون شریعت دور میدیه،

خداوند حتی از دُعای امزو آدم بد موبره.

۱۰ کسی که آدم درستکار ره د راه بد دعوت مونه

خود شی د چاه موفته؛

مگم پاداش-و- میراث خوب نصیب آدمای پاک موشه.

۱۱ آدمِ دَوْلتمند دَ نظرِ خود خُو هُو شیار آسته،

مگم شخصِ غریبِ که دانا بَشه، از حقیقتِ ازو خبر دَره.

۱۲ وختیکه آدمای نیک کامیاب موشه تمام کسا خوشی مونه،

مگم غیتیکه بدکارا دَ قدرتِ میرسه مردم خود ره تاشه مونه.

۱۳ شخصی که خطای خُو ره بپوشنه، کامیاب نموشه،

مگم هر کسی که او ره اقرار کُنه و ازو دست بکشه، رَحمت کماپی مونه.

۱۴ نیک دَ بختِ آدمِ که ترسِ خداوند ره همیشه دَ دلِ خُو دَره،

مگم کسی که سنگِ دلِ آسته دَ بلا گِرفتار موشه.

۱۵ آدمِ بدکارِ که دَ بله مردم بیچاره حکمرانی مونه،

مِثلِ شیرِ دَرنده و خِرَسِ حمله گر آسته.

۱۶ حکمرانِ کم عقلِ دَ سرِ مردم خُو ظلم مونه،

مگم یگ پادشاه که از بے انصافی و رشوت خوری نَفرت دشته بَشه، حکمرانی شی دوام دار مومنه.

۱۷ یگ آدم که خُونِ کُدم کس دَ گردون شی بَشه،

او تا دمِ مرگ فراری آسته.

نه ایل که کس او ره کومک کُنه.

۱۸ او کسی که د راه راست گام میله نجات پیدا مونه،

لیکن او کسی که د راه های کج مورده، یگ دم چپه موشه.

۱۹ شخصی که د زمین خو کشت-و- کار مونه از نان سیر موشه،

مگم کسی که از چیزای فضول پیروی مونه، سخت دچار غریبی موشه.

۲۰ آدم نیک، خیر-و-برکت کلو نصیب شی موشه،

مگم کسی که میخایه د عجله دولت مند شه، او بر جزا نمومنه.

۲۱ طرفداری کدو کار خوب نییه،

لیکن یگو کس آسته که حتی بلده یگ لغمه نان ام، خود ره خطا کار مونه.

۲۲ آدم سُخ سرگرم جم کدون دارایی آسته

و نموفامه که احتیاجی-و- تنگدستی د انتظار شی آسته.

۲۳ کسی که یگ آدم ره سرزنش مونه،

د آخر خیر-و-برکت کلو مینگره،

نسبت دزو کسی که قد زبون خو چاپلوسی کده.

۲۴ کسی که آته و آبه خو ره چور مونه و موگه که ”ای گناه نییه،“

او آدم رفیق تخریب کارا حساب موشه.

۲۵ آدم حَرِیصِ بَاعِثِ جَنگِ - و - جَنجالِ اَسْتَه،

مگم کسی که دَ خُداوند تَوَكَّل کُنَه، کامیاب موشه.

۲۶ کسی که دَ خود خُو تکیه کُنَه بے عقل اَسْتَه،

لیکن کسی که دَ راهِ حِکمت گام بیله، اُو دَ اَمَن - و - سَکُونِ زَندگی
مُونَه.

۲۷ شخصی که دَ مردُمِ غَرِیبِ کومک کُنَه، دَ هیچ چیزِ مُحتاج
نَمُوشه،

مگم آدمی که چیمای خُورَه ازوا پُوث کُنَه، نالَتِ های کَلو دَ بِلَه
شی مییه.

۲۸ وختیکه آدمای بَدکار دَ قُدرتِ مِیرَسَه، مردُمِ خود ره ازوا پُوث
مُونَه،

مگم غَیْتیکه اونا تَباه موشه، تعدادِ آدمای نیکِ بَسَمِ کَلو موشه.

۲۹^۱ کسی که بعد از سرزَنشِ زیاد، بَسَمِ کَلَه شَخی کُنَه

اولغَه تله میده موشه و دیگه عِلاجِ نَدَرَه.

۲ وختیکه آدمای نیکِ دَ اکثَرِیتِ بَشَه مردُمِ خوش اَسْتَه،

مگم آدمِ بَدکار که حُکمرانی کُنَه، مردُمِ ناله مُونَه.

۳ آدمی که حِکمت ره دوست دَرَه آتِه خُورَه خوشحال مُونَه،

لیکن کسی که قد خاتونوی بدکار دوستی کُنه مال-و- دولت خُوره
برباد میدیه.

۴ پادشاهِ عادلِ مَمَلکَتِ خُوره محکم-و- قوی جور مُونه،

مگم آدمِ رشوتخور مُلکِ خُوره خراب مُونه.

۵ کسی که قد همسایه خُو چاپلوسی مُونه،

حلقه دام ره د پای شی میندزه.

۶ آدمِ بد د دامِ گناهِ خُو گرفتار مُوشه،

مگم آدمِ نیک سرُود میخانه و خوشی مُونه.

۷ آدمِ نیک حقِ غریبا ره دَرک مُونه،

لیکن آدمِ بدکار د فکرِ ازوا نییه.

۸ آدمای لَوڈه د شار شورش میندزه،

مگم آدمای دانا قار ره تا میشنه.

۹ اگه آدمِ دانا قد آدمِ جاهلِ دعوا دَره،

آدمِ جاهل یا قار مُوشه و یا ریشخندی مُونه، مگم آرام نمُوشه.

۱۰ آدمای که تُشنه خُون آسته، د حقیقت از آدمِ بیگناه نَفرت دَره،

مگم آدمای راستکار سلامتی جانِ ازو ره میخایه.

۱۱ آدمِ بے عقلِ قار۔ و۔ خشمِ خُو رہِ یگرہی از خُو بُر مُونہ،

مگم آدمِ دانا جِلوِ قار خُو رہِ میگیرہ۔

۱۲ اگہ حاکِمِ دَ تورایِ دروغِ کلو گوشِ بدیہ،

تمامِ خادِمایِ شیِ بدکارِ جورِ موشہ۔

۱۳ آدمِ غریبِ و آدمِ ظالمِ یگِ رنگیِ شیِ دزیِ آستہ

کہ خُداوندِ چیمایِ ہر دُوئیِ شیِ رہِ بینا کدہ۔

۱۴ یگِ پادشاہِ کہ غریبا رہِ دَ راستیِ قضاوتِ گنہ،

تختِ پادشاہیِ شیِ تا اَبَدِ پایدارِ مومَنہ۔

۱۵ چوبِ زَدو و سرزنشِ، حکمتِ رہِ دَ بارِ میرہ،

مگم باچہِ بے جِلوِ آبہِ خُو رہِ شرمندہِ مُونہ۔

۱۶ وختیکہ تعدادِ آدمایِ بدکارِ کلو شُنہ گناہِ غدرِ موشہ،

مگم آدمایِ نیکِ نابودیِ ازوا رہِ دَ چیمِ خُو مینگرہ۔

۱۷ بچکیچایِ خُو رہِ تریبہ۔ و۔ اصلاحِ کُو تاکہ باعثِ آرامشِ تُو

شُنہ

و دَ جانِ تُو خوشی۔ و۔ لِدَتِ بیرہ۔

۱۸ دَ جاییِ کہ پیغامِ خُدا نییہ، مردُمِ بے راہِ موشہ،

مگم نیک دَ بَخْتِ کسی که احکامِ خُدا ره پُوره کُنه.

۱۹ خِدْمَتگَار تَنها دَ نَصِيحَتِ اِصْلَاحِ نَمُوشِه،

اگرچه تورای تُو ره موفامه، مگم از آید تُو نَمُوشِه.

۲۰ اَمُو آدَم ره مینگری که دَ عَجَلِه جواب میدیه؟

نِسَبَتِ دَ اَمَزُو آدَم بَلَدِه آدَم بے عَقْلِ اُمید کَلوَتَرِ اَسْتِه.

۲۱ کسی که نوکر خُو ره از ریزگی دَ ناز پرورِش مونه،

اُو دَ اَخِرِ کَار بَلَدِه بَادار خُو کوئو جور موشه.

۲۲ آدَم بَدقَار جَنجَالِ پَیدا مونه

و آدَم تَند خُوی باعِثِ گُناه های کَلو موشه.

۲۳ کِبَر-و- غُرورِ اِنسان اُو ره دَ زَمی مِیزَنه،

لیکن فروتنی اِنسان باعِثِ سَربِلندی شی موشه.

۲۴ کسی که قد دُز شَرِیگ اَسْتِه، اُو دُشْمونِ جَانِ خُودِ خُو یِه،

چراکه اُو دَ مَحکَمه قَسَمِ دَدِه موشه، مگم راستی ره اِقرار نَمُوکُنه.

۲۵ کسی که از اِنسان ترس مُوخوره، دَ دَامِ گِرِفْتارِ موشه،

لیکن آدمی که دَ خُداوند تَوَكَّلِ کُنه مَحْفُوظِ مُمَنَه.

۲۶ غَدْرِ مَرْدُمِ از حاکِمِ اِنْتِظارِ لُطْفِ-و- مِهربانی ره دَره،

لیکن قضاوت۔ و۔ انصاف دَ سرِ انسان فقط از طرفِ خداوند
آسته.

۲۷ آدم نیک از بدکارا نَفَرَت دَرِه،

و بدکارا از آدم نیک.

۳۰^۱ اینیا تورای آگور باچه یاقه آسته

که بلده ازو وَحی اَمَدُد،

و او امی ره دَ ایتئیل و اوکال نقل کد:

۲ راستی که ما از پگِ آدما کده کلو بے عقل اَسْتُم

و داناییِ انسان ره نَدَرُم.

۳ ما حِکمت ره یاد نَگِرِفْتِم

و هیچ معلومات دَ باره خُدا نَدَرُم.

۴ او کی آسته که دَ آسمو باله رفت و ازونجی تا اَمَد؟

او کی آسته که باد ره دَ مُشت خُو جَم کد؟

او کی آسته که آو ها ره دَ چَپَن خُو بَند کد؟

او کی آسته که حدُودِ زمی ره تعیین کد؟

نام ازو چی آسته و باچه شی چی نام دَرِه؟

بُگی اگہ میدنی!

^۵ تمام تورای خُدا پاک۔ و۔ خالص اُستہ،

اُو رقم سپر از تمام کسای کہ دَزُو پناہ مُوبَرہ، حِفَاظَت مُونہ.

^۶ دَ تورای ازو هیچ چیز اِضافہ نَکُو،

نَشَنہ کہ تُو رَہ سرزَنش کُنہ و تُو دروغگوی حِسَاب شُنی.

^۷ آی خُدا، پیش ازی کہ بُمُرَم از تُو دُو چیز طَلب دَرَم

کہ از مہ دَرِیغ نَکنی:

^۸ مَرہ از غَلَطی و دروغ گُفتو دُور نِگاہ کُو؛

و مَرہ نَہ غَرِیب جور کُو و نَہ دَوْلَتَمَند،

بَلِکَہ اَمُوقَس رُوزی بَدی کہ ضَرُورَت دَرَم.

^۹ چُون اگہ دَوْلَتَمَند شُنم اِمکان دَرہ تُو رَہ اِنکار کُنم

و بُوگم: ”خُداوند کِی اُستہ؟“

اگہ غَرِیب شُنم اِمکان دَرہ، دُزی کُنم،

و نامِ خُدای خُو رَہ بے حُرْمَت کُنم.

^{۱۰} نوکر رَہ پیشِ صَاحِبِ شِی بَد نَگوی؛

نَشَنہ تُو رَہ نَالَت کُنہ و تُو مُجَرِم حِسَاب شُنی.

۱۱ اُوطور یگ نَسلی ام وِجُود دَره که اُونَا آته گون خُو ره نَالت مُونه
و آبه گون شی ازوا خَیر نَمینگره.

۱۲ و اُوطور یگ نَسلی ام وِجُود دَره که اُونَا دَ نظرِ خود خُو پاک
آسته،

مگم از نِجاستِ خُو پاک نَشده.

۱۳ باز ام یگ نسلِ دیگه وِجُود دَره که چِمای شی پُر غُرور آسته
و کِرپکای شی پُر کِبر.

۱۴ گروهِ دیگه آسته که دَندونای شی رقمِ شمشیر

و آلاشه های شی رقمِ چاقو ها آسته،

تا که غریبا ره از رُوی زمی،

و مُسکینا ره از بَینِ مردُم قُورت کُنه.

۱۵ زالو دُو دُختر دَره

که اُونَا مُوگه ”بِدی، بِدی.“

سه چیز آسته که سیر نَمُوشه،

بَلکه چار چیز آسته که هرگز نَمُوگه ”بَس آسته:“

۱۶ عالمِ مُرده ها،

رَحْمِ نَازَايِ،

زَمِينِي كِه اَز آو سِير نَمُوشِه

و آتِشِي كِه هِرگِز نَمُوگِه ”بَس آسْتِه!“

^{۱۷} چِيمِي كِه آتِه خُورِه رِيشخند مُونِه

و اَز اَيِدِ آبِه خُورِه نَمُوشِه،

زَاغ هَايِ دَرّه اُمُو چِيمِ رِه اَز كَاسِه سِر بُر مُونِه

و چُوجِه هَايِ بُرگُجِ اُو رِه مُوخوره.

^{۱۸} سِه چِيزِ بَلدِه مِه كَلو عَجِيبِ آسْتِه،

بَلَكِه چَار چِيزِ آسْتِه كِه مَا اُونَا رِه نَمُوفَا مُم:

^{۱۹} پَرَوَازِ كَدُونِ بُرگُجِ دَ آسْمُو،

رَاه رَفْتُونِ مَارِ دَ رُويِ تَخْتِه سَنَگِ،

تِيرِ شُدُونِ كِشْتِي اَز بَحْرِ

و پِيدَا شُدُونِ عِشْقِ بَيْنِ دُخْتَرِ و بَاچِه.

^{۲۰} رُوشِ خَا تُونِ بَدكَا رِ اِينِي رَقْمِ آسْتِه:

اُو يَگُو چِيزِ رِه مُوخوره و دَانِ خُورِه پَاكِ كَدِه مُوگِه كِه

”مَا هِيچِ گُناهِ نَكْدِيم.“

۲۱ دَ سَبَبِ سِه چيزِ زمی لَرزه مُونه،

بلکه چار چیز ره زمی برداشت کده نمیتنه:

۲۲ غلامی که حکمرانی کُنه،

آدمِ اَحَمَق که از نان سیر شده بَشه،

۲۳ خاتونِ نَفَرین شده که شوی کده بَشه

و کنیزی که جای خاتونِ ارباب خوره گرفته بَشه.

۲۴ چار چیز آسته که دَ زمی کَلو ریزه یه،

مگم غدر دانا:

۲۵ مورچه ها که یگ مخلوقِ ضعیف آسته،

لیکن خوراک خوره دَ تایستو ذخیره مُونه؛

۲۶ خرگوشِ کوهی که یگ قومِ ناتو آسته،

مگم وُر خوره دَ مَنه سنگای قاده جور مُونه؛

۲۷ ملخ ها که پادشاه ندره،

لیکن پگِ ازوا دِسته دِسته حرکت مُونه؛

۲۸ و چلپاسه که میتنی او ره دَ دِست خو بگیری،

مگم او دَ قصر های پادشاه ها ام زندگی مُوکنه.

۲۹ سه چیز وجود دره که د هَوای بلند قَدَم میزنه،

بلکه چار چیز آسته که راه رفتون شی با عزت آسته:

۳۰ شیر که پادشاه حیوانا آسته

و از هیچ چیز پَسکده نمونه،

۳۱ خرُوسِ نوبنگی که کونتی کونتی راه میگرده،

یگ تکه،

و یگ پادشاه که قد لشکر خُو بشه.

۳۲ اگه از رُوی حماقت خُو مغرور شدی

یا اگه نقشه شیطانی د دل خُو کشیدی،

پس دست خُوره بِله دان خُو بیل.

۳۳ چُون از خِشپه کدون شیر پَنیر جور موشه

و از خِشپه کدون پینی خُون جاری موشه

و از پیدا شُدونِ قار، جنگ - و - جنجال در میگیره.

۳۱ اینیا تورای لیموئیل پادشاه مسه آسته

که آبه شی دزُو پند دد:

۲ چی بُگم آی باچه مه؟

چی توره بگم آی باچه گوره مه؟

یا چی گب بزئم آی باچه نذر۔ و۔ نیاز مه؟

^۳ قوتِ جوانی خوره د خاتونو خرچ نکو

و راه۔ و۔ روش خوره د او کسای که پادشاه ها ره تباه مونه، افشا
نکو.

^۴ آی لیموئیل، بلده پادشایو دُرست نییه که اونا شراب بخوره

و بلده حکمرانا خوب نییه که شراب قوی وچی کنه.

^۵ نشنه که اونا ازی چیزا وچی کده قانون ره پرمشت کنه

و حقِ مظلوما ره پایمال کنه.

^۶ شراب قوی ره د کسای بدی که د انتظار نابودی خو یه

و شراب ره د آدمای بدی که تلخ کام۔ و۔ دلتنگ آسته

^۷ تا که وچی کده فقر۔ و۔ بدبختی خوره پرمشت کنه

و سختی های خوره دیگه د یاد خو نیره.

^۸ دان خوره بلده کومک گنگه ها و بیه زبونا واز کو

و از حق بیه چاره گو دفاع کو.

^۹ زیون تو بند نمه و د انصاف قضاوت بکو

و از حقِ غریبا و مُحتاجا دِفَاعِ کُو.

^{۱۰} یگِ خاتُونِ خُوبِ رِهِ کِی مِیْتَنه پَیْدا کُنَه؟

آرِزِشِ اَزُو از جَوَاهِرَاتِ کَدِه ام کَلوْتَرِ اَسْتِه.

^{۱۱} دِلِ شُوی شِی دَ سِرِ اَزُو اِعْتِمادِ دَرِه

و شُوی شِی دَ هِیچِ چِیزِ مُحتاجِ نِییه.

^{۱۲} اُو دَ تَمامِ رُوْزایِ زِنْدَگیِ خُو

قَدِ شُوی خُو خُوبیِ مُونِه، نَه بَدی.

^{۱۳} اُو پاشَم و کَتانِ بَلَدِه خُو پَیْدا مُونِه

و اُونَا رِه دَ خُوشیِ قَدِ دِستایِ خُو می رِیشه.

^{۱۴} مِثَلِ کِشتیِ هایِ تِجارتیِ اَلیِ که سامانِ از جایِ هایِ دُورِ میرِه،

اُو ام خُوراکِ خُورِه از دُورِ میرِه.

^{۱۵} صَباحِ گاهِ که هِنوزِ تَرِیکِ اَسْتِه، اُو بالِه موشِه

و بَلَدِه خانَوارِ خُو خُوراکِ تَهیه مُوکُنَه

و دَ کِنِیزایِ خُو ام حَقِ نانِ شِی رِه مِیدیه.

^{۱۶} یگِ پَئیِ زَمیِ رِه دَ نَظَرِ گِرِفته اُو رِه مِیخَرِه

و قَدِ کَمالِ دِستایِ خُو یگِ باغِ اَنگُورِ جُورِ مُونِه.

۱۷ کَمَر خُورِه محکم بسته مُونه

و بازو های خُورِه بلده کار کدو قوی مُونه.

۱۸ اُو مینگره که تُجارت شی یگ نتیجه خُوب دَرِه.

چِراغ شی تمامِ شاو از خاطرِ شاوکاری شی گُل نَمُوشه،

۱۹ اُو تار ره دَ نیفه چِیو بند کده

سنگ ره قد دِست خُوتاو میدیه.

۲۰ اُو دِستِ خَیر خُورِه دَ غریبا واز مُونه

و دِستای خُورِه سُونِ مَرْدُمِ مُحتاج ایله کده خَیرات میدیه.

۲۱ اُو از یخی و بَرَفِ زِمِستو ترس نَمُوخوره،

چراکه بلده تمامِ خانوادِه خُو کالای گرم تهیه کده.

۲۲ اُو بلده خود خُو پوشاک جور مُونه

و کالای کتانِ نَرَم و اَرغوانی دَ جان خُو مُونه.

۲۳ شوی شی دَ مَنِه شار-و-دَرِبَار نامتویَه

و قد بزرگا-و-کلانای منطقه میشینه.

۲۴ اُو کالا های کتانی جور کده اونا ره سَودا مُونه

و کَمَر بندا ره بلده تُجارا تیار مُونه.

۲۵ قُوْت و عِزَّت، کالای ازو آسته

و او روزای آینده خوره خوشحال مینگره.

۲۶ او دان خوره د حکمت واز مونه

و تعلیم پر مُحَبَّت د سر زبون شی آسته.

۲۷ او د راه-و-روش خانواده خو خوب توجّه مونه

و نانِ ثمبلی ره نمُوخوره.

۲۸ اولادای شی باله شده او ره تعریف مونه

و شوی شی ام صِفَتِ ازو ره کده مَوَگه:

۲۹ ”غدر خاتونو کارای نیک-و-خوب کده،

مگم تو از پگِ ازوا کده بے مثال آستی.“

۳۰ مقبُولی و نُوربندی، فَریبنده و ناپایدار آسته،

مگم خاتونی که از خُداوند ترس مُوخوره، قابلِ تعریفه.

۳۱ اجرِ کارای شی ره دَزُو بدید

و بیلید که عمال شی د درگه شار و مَجْلِسِ کلانا باعثِ تعریف-

و-توصیف شی شنه.